

Modernin maailman viholliset

Julius Evolan traditionalismin vaikutus Aleksandr Duginin eurasianismiin

Pro gradu -tutkielma
Karri Kuokkanen
Yleinen historia
Humanistinen tiedekunta
Helsingin yliopisto
Marraskuu 2020

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Yleinen historia			
Tekijä – Författare – Author Karri Kuokkanen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Modernin maailman viholliset: Julius Evolan traditionalismin vaikutus Aleksandr Duginin eurasianismiin			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu	Aika – Datum – Month and year Marraskuu 2020	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 64	
<p>Tiivistelmä – Referat – Abstract</p> <p>Tutkielmani käsittelee italialaisen Julius Evolan (1898 – 1974) traditionalismiksi nimittämänsä filosofian vaikutusta venäläisen Aleksandr Duginin (1962 –) kehittelemään eurasianismia tunnettuun filosofiaan. Tarkastelen myös sekä Evolan että Duginin poliittista toimintaa omissa kotimaissaan Italiassa ja Venäjällä. Evolan kohdalla keskityn erityisesti Italian poliittisen väkivallan värittämään vuosiin 1960- ja 1970-luvuilla, jolloin eräät Evolaan yhteyksissä olleet uusfasistit toteuttivat sarjan terrori-iskuja. Duginin osalta tarkasteluni keskipisteessä on hänen monipuolinen poliittinen toimintansa Neuvostoliiton viimeisistä vuosista 1980-luvun lopulta aina Ukrainan kriisin alkamiseen asti vuonna 2014.</p> <p>Tutkimuskysymyksiäni ovat: mitkä ovat Julius Evolan traditionalismin keskeiset opinkappaleet? Millaisia vaikutuksia Evolan traditionalismiin kuuluvalla poliittisella teorialla oli italialaisiin uusfasistiterroristeihin? Mitkä ovat Aleksandr Duginin eurasianismin tärkeimmät opinkappaleet? Millaisia vaikutteita Dugin on omaksunut eurasianismiinsa Evolan traditionalismista? Miksi Dugin hyödyntää Evolan filosofiaa oman ajattelunsa tukena? Millaisilla tavoilla Venäjän federaation hallinto on käyttänyt Duginin geopolittisia teorioita hyödykseen sisä- ja ulkopoliitikassaan?</p> <p>Keskeisimmät alkuperäislähteeni koostuvat Julius Evolan ja Aleksandr Duginin laajoista kirjallisista tuotannoista valikoidusta otoksesta englanninkielisiä käännöksiä. Evolan osalta keskityn hänen pääteoksinaan pidettyihin julkaisuihinsa <i>Revolt Against the Modern World</i> (1995), <i>Men Among the Ruins</i> (2002) ja <i>Ride the Tiger</i> (2003), jotka esittelevät Evolan filosofian ja poliittisen teorian keskeisimmät piirteet. Aleksandr Duginin kohdalla tarkastelen hänen eri yhteyksissä julkaistuista kirjoituksista, artikkeleista, puheista ja haastatteluista koottuja teoksiansa <i>The Fourth Political Theory</i> (2012), <i>Eurasian Mission</i> (2014), <i>The Rise of the Fourth Political Theory</i> (2017) ja <i>Political Platonism</i> (2019), joissa käsitellään Duginin eurasianismin oleellisia opinkappaleita.</p> <p>Esitän tutkielmassani, että Evolan traditionalismi muodostaa laajan oppirakennelman, johon Duginin eurasianismi monilta osin perustuu. Evolan ihanneyhteiskunta on todellisuuden metafyyssistä perusrakennetta heijastava äärimmäisen hierarkkinen pienen eliitin hallitsema orgaaninen valtio, joka hylkää demokratian, tasa-arvon ja sekularismin kaltaiset arvot. Dugin kehittää Evolan oppien avustamana eteenpäin omaa filosofiaansa, joka pyrkii oikeuttamaan Venäjän suurvalta-aseman osana moninapaista maailmanjärjestystä. Dugin pyrkii Evolan traditionalismiin avulla välttämään assosioitumista fasismin kannattajaksi, sillä venäläisessä yhteiskunnassa fasismi nähdään historiallisten syiden takia venäläisvastaisena aatteena. Lisäksi esitän, että Evolan traditionalismi ei onnistunut herättämään kiinnostusta Mussolinin hallitsemassa Italiassa, mutta nuoremman sukupolven uusfasistit oikeuttivat sen avulla omaa terroritoimintaansa 1960- ja 1970-luvuilla. Duginin poliittinen toiminta on ollut Evolaa hienovaraisempaa painottaen metapoliittista tapaa vaikuttaa yhteiskunnan arvomaailmaan. Evolan traditionalismin tavoin Duginin filosofia ei ole onnistunut saavuttamaan laajaa suosiota, vaikka Venäjän federaation valtionjohto on hyödyntänyt Duginin eurasianismia toisen Tšetšenian sodan ja Ukrainan kriisin yhteyksissä oikeuttaakseen omaa sisä- ja ulkopoliittikaansa.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords traditionalismi, eurasianismi, fasismi, Julius Evola, Aleksandr Dugin, Venäjän federaatio, Italia, metapoliittikka, uusfasismi, geopolitiikka			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Keskustakampuksen kirjasto			
Muuta tietoa – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
1.1. Taustaa: Evola, Dugin ja eurooppalainen äärioikeisto toisen maailmansodan jälkeen.....	1
1.2. Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne	4
1.3. Keskeiset käsitteet	6
1.4. Lähdeaineisto	8
2. Miehet raunioiden keskellä: Julius Evolan filosofia, poliittinen teoria ja italialainen uusfasismi	11
2.1. Hierarkian metafysiikka – Evolan maailmankuvan perusta	11
2.2. (Epä)poliittiset sotilaat – Evolan poliittinen teoria ja Italian uusfasistinen terrori.....	20
3. ”Ei Eurooppaa eikä Aasiaa”: Duginin eurasianismi, Evola ja Venäjän geopolitiikka	29
3.1. Euraasialaisen perinteen airut – Aleksandr Duginin traditionalistinen eurasianismi	29
3.2. Imperiumin vastaisku – Duginin geopolittisen teorian suhde Venäjän federaation hallinnon politiikkaan.....	39
4. Johtopäätökset.....	51
Kuvaliite	58
Lähdeluettelo	60

1. Johdanto

1.1. Taustaa: Evola, Dugin ja eurooppalainen äärioikeisto toisen maailmansodan jälkeen

Ennen toista maailmansotaa kansallissosialistiset ja fasistiset liikkeet nauttivat suhteellisen laajaa kannatusta useissa Euroopan valtioissa. Maailmansodan lopputuloksen seurauksena äärioikeistolaiset liikkeet kokivat kuitenkin konkreettisen tuhon ohella suuren arvovaltatappion. Sodan jälkeisinä vuosikymmeninä Euroopan äärioikeistolaiset ryhmät ja puolueet pysyivät pääsääntöisesti pieninä ja poliittisesti vähämerkityksellisinä. Kuitenkin 2000-luvun alkupuolelta lähtien erilaiset kansallismieliset puolueet ovat saavuttaneet useita poliittisia voittoja ympäri Eurooppaa, kuten Itävallassa, Puolassa ja Unkarissa. Voimakas kansallismielisyys on ollut jo pidempään nousussa varsinkin Venäjän federaatiossa, jonka poliittista ilmapiiriä on viimeistään vuonna 2008 käydystä Georgian sodasta lähtien määritellyt entistä avoimempi kansallis-konservatiivinen suuntaus. Vladimir Putinin palattua presidentiksi vuonna 2012 Venäjän politiikka on muuttunut yhä aggressiivisemmaksi, mikä kulminoitui Krimin niemimaan valloitukseen ja Itä-Ukrainassa käytävään sotaan Euromaidan-nimellä kulkeneen vallankumouksen jälkimainingeissa, jossa Ukrainan venäläismielinen presidentti Viktor Janukovyč syrjäytettiin.

Putinin hallintokauden modernia venäläistä nationalismia määrittää edelleen voimakkaasti toisessa maailmansodassa kansallissosialistisesta Saksasta saatu voitto. Sotaa alettiin kutsua virallisessa propagandassa nopeasti Suureksi isänmaalliseksi sodaksi, millä oli tarkoitus herättää kansan parissa taistelutahtoa nationalismiin vetoamalla.¹ Neuvostoliiton kokemat väestötappiot kohosivat toisen maailmansodan aikana valtaviksi, arviolta yli 26 miljoonaan kuolleeseen sotilaaseen ja siviiliin,² jonka lisäksi materiaaliset tuhot esimerkiksi Leningradissa (nyk. Pietari) olivat suunnattomat – sota koskettikin käytännössä jokaista neuvostokansalaista. Venäläisen kansan keskuuteen syntyi siten sotakokemuksen myötä vahva antipatia fasismia kohtaan sekä käsitys, että kyseessä oli ensisi-

¹ Rees, 1998, 87 – 88.

² Ks. esim. Ellman & Maksudov, 1994.

jaisesti isänmaan puolesta käyty kansallinen puolustustaistelu vierasta miehittäjää vastaan, jossa Venäjän kansakunta antoi valtaisan uhrin, eikä niinkään kahden keskenään kilpailevan diktatuurin välinen valtakamppailu. Tilanne oli samanlainen toisen maailmansodan jälkeisessä Italiassa, jossa fasistit edustivat tappion kärsinyttä osapuolta. Sotilaallisesta tappiosta huolimatta uusfasistisia ryhmiä ilmaantui Italiaan nopeasti 1940-luvun lopulla. Uusfasistien keskuudessa esiintyi vahva halu löytää uusia elementtejä, joiden avulla fasistista ideologiaa olisi mahdollista uudistaa, sillä historiallista fasismia kohtaan tunnettiin italialaisen kansan keskuudessa laajaa vastenmielisyyttä sodan tuhojen takia.

Äärioikeiston mielletään yleensä ajavan lähinnä äärimmäisen konservatiivisia arvoja ja voimakkaan totalitaristisen valtiojärjestelmän luomista.³ Näiden yleisesti jaettujen piirteiden ohella äärioikeistolaiset liikkeet ovat aina muodostaneet hyvin moninaisen joukon, johon kuuluneet tahot ovat saaneet vaikutteita hyvin erilaisista lähteistä. Nämä vaikutteet sisältävät myös suoraan mystiikasta omaksuttuja käsitteitä ja oppeja. Jo 1900-luvun alusta lähtien tietyt osat eurooppalaisesta äärioikeistosta, erityisesti pienemmät fasistiset järjestöt ja puolueet laajojen massaliikkeiden ulkopuolelta, omaksuivat vaikutteita okkultismista ja akateemisen filosofian ulkopuolisilta ajatteliijoilta. Tämä on huomattavissa esimerkiksi Italiassa, jossa 1920-luvulla monet kokeelliset futuristi-taiteilijat suhtautuivat myönteisesti fasismiin sekä Saksassa, missä Heinrich Himmlerin ja Alfred Rosenbergin kaltaiset hahmot olivat kiinnostuneita pitkälti teosofiaan pohjautuvasta ariosofiasta.⁴ Fasismin keskuudessa esiintyvä ”mystillis-anarkistinen” suuntaus on jopa vahvistunut toisen maailmansodan aikana koetun massojen suosiota tavoitelleen fasismin tappion jälkeen. Tämän suuntauksen merkittävimpiin edustajiin lukeutuu italialainen filosofi ja kirjailija **Julius Evola** (1898 – 1974), joka kirjoitti elämänsä aikana lukuisia teoksia politiikasta, metafysiikasta ja mystiikasta. Evolan filosofia, jota hän itse kutsui traditionalismiksi, yhdistelee monia elementtejä luoden uniikin kokonaisuuden fasismin kentällä.

³ Davies & Lynch, 2002, 5 – 6.

⁴ Ks. esim. Goodrick-Clarke, 1985 & 2002. Brittihistorioitsija Goodrick-Clarke tarkastelee teoksissaan ariosofiana tunnetun mystis-filosofisen suuntauksen vaikutusta varhaiseen kansallissosialistiseen ideologiaan sekä toisen maailmansodan jälkeisten uusfasistiliikkeiden omaksumia okkultistisia oppeja.

Neuvostoliiton historiallisten kokemusten takia erityisesti venäläinen äärioikeisto on joutunut hakemaan vaikutteita perinteisten fasististen auktoriteettien, kuten Hitlerin kaltaisten tunnettujen ideologioiden, teosten ulkopuolelta. Tästä syystä Evolan kaltaisia ajattelijoita kohtaan on tunnettu Venäjällä kasvavaa kiinnostusta. Keskeisesti venäläisen äärioikeiston pariin uusia Evolan kaltaisia teoreetikoita on tuonut filosofi **Aleksandr Dugin** (1962-), jonka laaja kirjallinen tuotanto on käsitellyt Evolan tavoin politiikkaa, mystiikkaa ja filosofisia aiheita. Dugin on kehittänyt omaa eurasianismiksi kutsumaansa filosofiaa vuosien ajan yhdistellen siihen Evolan filosofian ohella laajalti erilaisia vaikutteita.

Tutkin pro gradu -työssäni fasistisen ajatusperinteen mystiseen suuntaukseen linkittyvän Julius Evolan filosofian, traditionalismin, vaikutusta venäläisfilosofi Aleksandr Duginin kehittämään eurasianismiin. Tarkastelen Julius Evolan filosofian keskeisiä opinkappaleita, ja selvitän myös niiden vaikutusta italialaiseen äärioikeistolaiseen terrorismiin. Analysoin myös Aleksandr Duginin julkaisuja, joista etsin sellaisia eurasianismiin liittyviä opillisia muotoiluja, jotka eivät ole liitettävissä suoraan perinteiseen fasistiseen ideologiaan. Keskityn Duginin filosofian kohdalla erityisesti Evolan filosofiaan kytköksissä oleviin piirteisiin, joita on löydettävissä sekä implisiittisesti että eksplisiittisesti ilmaistuna. Tämän lisäksi tutkin Duginin pyrkimyksiä vaikuttaa Venäjän federaation politiikkaan ja yhteiskunnalliseen arvomaailmaan.

Evola julkaisi lukuisia teoksia metafysiikasta, mystiikasta, politiikasta, kulttuurista, vuorikiipeilystä ja erilaisista uskonnollisista perinteistä 1920-luvulta lähtien aina kuolemaansa saakka. Evolan ajattelussa on merkittävässä asemassa hänen vastenmielisyytensä moderneiksi kokemiaan ilmiöitä, kuten demokratiaa, tasa-arvoa ja materialismia kohtaan. Evolan kirjalliset tuotokset nousivat nopeasti klassikon asemaan liberaalin demokratian arvomaailmasta vieraantuneiden uusfasistien keskuudessa.⁵ Hän kohosikin merkittäväksi hahmoksi italialaisen uusfasismin kentällä toisen maailmansodan päättymisen jälkeen 1950-luvun alkupuolella, jolloin italialainen äärioikeisto alkoi järjestäytyä uudelleen. Evolan filosofisten näkemysten on katsottu inspiroineen italialaisten uusfasistien väkivaltais-

⁵ Goodrick-Clarke, 2002, 57.

ta terroritoimintaa, joka kulmineitui verisesti Bolognan juna-asemalle 2. elokuuta 1980 tehtyyn pommi-iskuun, jossa kuoli 85 ihmistä ja haavoittui satoja. Terroriteon jälkeisiä pidätyksiä 1980-luvulla maasta pois paenneet italialaiset uusfasistit levittivät mukanaan muualle Länsi-Eurooppaan ideologisen oppi-isänsä mystisiä teorioita, jotka edustavat täydellistä antiteesiä modernille maailmalle.⁶

Venäläisen äärioikeiston pariin Evolan ajattelu on levinnyt 1980-luvun alusta lähtien erityisesti Duginin kautta, joka on julkaissut lukuisia teoksia geopolitiikasta, mystiikasta ja filosofiasta 1980-lopulta lähtien. Kirjallisessa tuotannossaan Dugin on kehitellyt eteenpäin omaa, osin Evolan traditionalismiin perustuvaa oppirakennelmaansa. Evolan tavoin myös Dugin korostaa esimerkiksi vastustavansa modernia maailmaa, ja siihen liittämiään piirteitä. Duginin eurasianismi on saanut 1990- ja 2000-lukujen aikana yhä enemmän näkyvyyttä venäläisessä mediassa, eikä sen vähintään epäsuoraa vaikutusta venäläiseen geopolitiikkaan ole syytä jättää huomiotta. Neuvostoliiton hajoamiseen jälkeen niin armeijan yleisesikuntaan kuin duumaan yhteyksiä omaava Dugin on ollut ylipäänsä näkyvimpiä ja eniten julkisuutta saaneita hahmoja venäläisen äärinationalismin kentällä.⁷

1.2. Tutkimuskysymykset ja tutkielman rakenne

Tutkimushypoteesini on, että Dugin hakee Evolan filosofiasta tukipilaria, jonka avulla hän voi kehittää uudenlaista äärioikeistolaista poliittista teoriaa, minkä avulla yhteiskunnallinen arvomaailma voisi liikkua Duginin haluamaan suuntaan. Dugin yrittää hypoteesini mukaan luoda maailmankuvan, mihin pohjata pohjimmiltaan perinteisistä fasistisista lähtökohdista näennäisesti eroa hakeva ideologia, mutta jota ei vaivaa samanlainen yhteiskunnallinen stigma kuin vakiintuneiden äärioikeistolaisten suuntausten kohdalla on käynyt. Tutkielmassani selvitän alkuperäisteosten kautta tutkimuskirjallisuuden avustamana millainen Evolan traditionalistinen filosofia olennaisilta osiltaan on, millaista ajatusmaailmaa Evolalta vaikutteita saanut Dugin haluaa välittää eteenpäin, sekä tarkennan näkemystäni siitä, miksi Dugin pyrkii erottautumaan varhaisemmasta äärioikeistosta ja

⁶ Goodrick-Clarke, 2002, 57 – 58.

⁷ Ks. esim. Laruelle, 2008, 108 – 114.

millaisin keinoin hän yrittää päästä tavoitteisiinsa. Toinen keskeinen päämääräni on tarkastella Julius Evolan ja Aleksandr Duginin poliittisia uria sekä heidän vaikutustaan omien kotimaidensa politiikkaan. Evolan tapauksessa keskityn erityisesti Italian uusfasistiseen terrorismiin 1960- ja 1970-lukujen taitteessa, kun taas Duginin kohdalla rajaan hänen poliittisen toimintansa tarkastelun 1980-luvun lopulta vuoteen 2014, jolloin edelleen jatkuva Ukrainan kriisi alkoi.

Tarkoitukseni ei ole esittää, että Duginin eurasianismi olisi sinänsä kokonaan Evolan traditionalismiin nojaava projekti, vaan lähinnä osoittaa miten Evolan ajatusmaailmaa sekä muita uusia opillisia vaikutteita hyödyntämällä Dugin pyrkii, ja on osittain jo onnistunutkin, luomaan entistä tehokkaamman kulttuurisen vastaliikkeen liberaalia ja demokraattista arvomaailmaa vastaan sekä vaikuttamaan Venäjän federaatioon poliittisiin linjauksiin. Mikäli oleelliseksi koetaan olemassa olevien poliittisten liikkeiden tavoitteiden ja maailmankuvan ymmärtäminen, kuten mielestäni kaikkien poliittisten suuntausten tapauksessa tulisi tehdä, niin tutkimukseni on ajankohtainen ja tärkeä: poliittinen kenttä on niin Euroopassa kuin Venäjällä kokenut muutoksia, joihin Duginin eurasianismi on näkemykseni mukaan antanut panoksensa, eikä maailmantilannetta ole mahdollista ymmärtää ilman käsitystä äärioikeiston muuttuvasta ideologiasta ja toimintamalleista.

Rakenteeltaan tutkielmani on temaattisesti jäsentyvä kokonaisuus, joka lähtee liikkeelle Evolan filosofian keskeisten opinkappaleiden esittelystä. Ensimmäinen pääluku auttaa luomaan kontekstia sille, mistä Evolan ajattelussa sekä poliittisessa teoriassa oikein on kyse ja millaiseen opilliseen perinteeseen ne ovat mahdollista sijoittaa. Tämän lisäksi esittelen näkemykseni sekä Evolan toiminnasta ja vaikutuksesta Italian poliittiseen kenttään 1930-luvulta sodan jälkeisiin vuosikymmeniin että Evolan inspiroimasta uusfasistisesta terrorista. Seuraavassa pääluvussa käsittelen Duginin eurasianismia, keskittyen sitä määrittäviin erityispiirteisiin ja poliittisiin päämääriin, joita Dugin on yrittänyt filosofialaan saavuttaa. Aluksi tarkastelen yleisellä tasolla Duginin eurasianismin tärkeimpiä opinkappaleita ja sen yhteyttä Evolan traditionalistiseen filosofiaan. Sen jälkeen siirryn esittelemään Duginin geopolittista teoriaa sekä hänen poliittisen aktivisminsa kehitystä 1980-luvun lopulta Ukrainan kriisin alkuun asti. Esitän toisessa pääluvussa omat tulkin-

tani siitä, miksi Dugin on ylipäänsä päätenyt hyödyntämään apunaan Evolan oppijärjestelmää, sekä miten onnistunut Duginin yritys liittää eurasianismi osaksi Venäjän federaation politiikkaa on toistaiseksi ollut. Lopuksi tarjoan yhteenvedon tutkielmastani ja tiivistetyt vastaukset tutkimuskysymyksiini.

1.3. Keskeiset käsitteet

Läpi tutkielman hyödynnän muutamia erityistermejä, jotka on syytä aluksi määritellä. Brittiläisen Roger Griffinin tunnetun määritelmän mukaan *fasismi* on poliittinen ideologia, jonka lähtökohtana on, erilaisissa ilmenemismuodoissaan, palingeneettinen ja populistinen äärinationalismi.⁸ Griffinin esittää, että fasismi eri muodoissaan perustuu siten käsitykseen jonkinlaisesta yhteiskunnallisesta, sosiaalisesta tai metafysisestä uudistumisesta, jonka jonkin kansan tai etnisyyden kokonaisuudessaan muodostama yhteisö tarvitsee rappioitumisensa jälkeen, ja minkä pystyy toteuttamaan vain kansan aitoa halua edustava eliitti tulkitsemalla ja toteuttamalla kansan todellisia tarpeita.⁹ Viittaan Griffinin määritelmään fasismille käyttäessäni tutkielmassa termejä *fasismi* ja *uusfasismi*, jotka toimivat siten synonyymisinä ilmaisuina saman aatesuunnan eri aikakausina esiintyville muunnelmille.

Evola käyttää filosofiastaan nimitystä *traditionalismi*. Sen perustana on oma opillinen koulukunta¹⁰, joka koostuu joukosta ryhmiä ja yksittäisiä toimijoita, joiden ajatusten välillä on löyhä opillinen yhteys. Mark Sedgwick luonnehtii traditionalismin perustuvan yleisellä tasolla oletukseen joukosta uskomuksia ja käytäntöjä, jotka ovat kulkeneet – tai joiden olisi traditionalistien mielestä pitänyt kulkea – ihmiskunnan mukana sen alkumäristä lähtien. Keskeistä on jonkinlaisen ikuisen metafysisen ulottuvuuden tai totuuden olemassaolo, jonka jokainen historiallinen sivilisaatio on jollain tasolla tiedostanut. Riippumatta traditionalistien omista käsityksistä kyseessä on kuitenkin 1900-luvun alku-

⁸ Griffin, 1991, 26.

⁹ Griffin, 1991, 32 – 38, 42.

¹⁰ Suuntauksen edustajat viittaavat traditionalismiin yleensä isolla alkukirjaimella erottuakseen muista mahdollisista samannimisistä aatesuuntauksista, mutta tässä tutkielmassa käytän normaalia kirjoitusasua, koska sekaannukseen vaaraa ei ole.

puolella syntynyt liike, joka nojaa pitkälti ranskalaisen René Guénonin (1886 – 1951) ideoihin.¹¹ Traditionalismin keskeiset opit onkin mahdollista jäljittää Guénonin vuosien 1921 – 1924 aikana julkaisemiin kirjoihin. Tutkielmani aikana viitataan kuitenkin termillä traditionalismi ensisijaisesti Evolan versioon siitä, joka eroaa osittain Guénonin alkupe-
räisestä versiosta, sillä myös Dugin nojaa enemmän Evolan kuin Guénonin muotoile-
maan variaatioon. Tarvittaessa tarkennan viittauskohdetta.

Duginin yhteydessä käytän hänen filosofiastaan termiä *eurasianismi*¹². Alun perin ky-
seessä on Neuvostoliiton hajoamisen myötä 1980- ja 1990-lukujen taitteessa esiin nous-
sut nationalistinen ajatussuunta. Historiallinen eurasianismi, joka syntyi 1800-luvulla ja
nautti suosiota maailmansotien välisenä aikana venäläisten valkoemigranttien keskuu-
dessa, korostaa Venäjän asemaa sekä eurooppalaisena että aasialaisena valtiona. Tämän
myötä venäläinen identiteetti ja kulttuuri ovat ainutlaatuisia, sillä ne ovat muodostuneet
eurooppalaisten ja aasialaisten vaikutteiden liittyessä yhteen omaksi kokonaisuudek-
seen.¹³ Duginin traditionalismista ja eurooppalaisista äärioikeistolaisista suuntauksista
vaikutteita saanut versio eurasianismista eroaa keskeisesti varhaisemmista eurasianis-
min nimellä kulkeneista suuntauksista sisältäen runsaasti sellaisia piirteitä, jotka tekevät
siitä Evolan traditionalismin kaltaisen, omalaatuisen oppirakennelman. Siksi viitataan
termillä eurasianismi tutkielmassani ainoastaan Duginin kehittämään ajatussuuntaan.

Viimeinen erityistermi on *modernismi* tai *moderni maailma*, johon sekä Evola että Dugin
viittaavat toistuvasti negatiivisessa merkityksessä. Käsitys on peräisin Guénonilta, jolle
modernismi merkitsi maailmassa vallitsevaa traditionalismin oppien vastaista tilaa.¹⁴
Evolalle ja Duginille modernia maailmaa määrittävät erityisesti Valistukseen liitetyt ar-

¹¹ Sedgwick, 2004, 22 – 24.

¹² Duginin kehittämää eurasianismin variaatiota kutsutaan usein uuseurasianismiksi (Neo-Eurasianism);
itse hän viittaa ajatteluunsa molemmilla termeillä, eikä niiden välillä vaikuta olevan Duginille mitään kes-
keistä eroa, mikäli asiayhteydestä käy ilmi ettei kohteena ole varhaisempi eurasianismin nimellä kulkenut
ajatussuunta. Selvyiden vuoksi kutsun tässä tutkielmassa Duginin versiota yksinkertaisesti eurasianismiksi.

¹³ Laruelle, 2008, 2 – 7.

¹⁴ Ks. Sedgwick, 2004, 25.

vot, kuten tasa-arvo, sekularismi, materialismi ja demokratia.¹⁵ Käytän termiä ainoastaan tässä traditionalistien parissa yleisessä merkityksessä.

1.4. Lähdeaineisto

Alkuperäislähteisiin kuuluvat Julius Evolan kolmesta pääteoksesta tehdyt englanninkieliset käännökset. *Revolt Against the Modern World* (1995)¹⁶ esittelee Evolan traditionalismin keskeisimmät lähtökohdat, kun taas *Men Among the Ruins* (2002)¹⁷ ja *Ride the Tiger* (2003)¹⁸ avaavat hänen poliittisen ja yhteiskunnallisen teoriansa oleelliset piirteet. Aleksandr Duginin osalta keskeiset alkuperäislähteet koostuvat alun perin useilla eri kielillä tehdyistä kirjoituksista, haastatteluista ja esseistä, jotka löytyvät hänen englannin kielellä julkaistuista teoksistaan. Aleksandr Duginin lukuisista julkaisuista tarkastelen hänen eurasianismistaan tekemäänsä yleisesitystä *Eurasian Mission* (2014) sekä poliittista teoriaansa esitteleviä kirjoja *The Fourth Political Theory* (2012)¹⁹, *Rise of the Fourth Political Theory* (2017) ja *Political Platonism* (2019). Käännösten käyttäminen alkuperäisteosten sijasta on perusteltua sen nojalla, että tarkoitukseni ei ole tehdä ensisijaisesti kokonaisvaltaista yleisesitystä Evolan tai Duginin ajattelusta, vaan tutkimusta siitä miten Dugin tulkitsee ja hyödyntää Evolan traditionalistista filosofiaa sekä millaisia vaikutuksia Evolan ja Duginin poliittinen ja yhteiskunnallinen toiminta on väliltä aiheuttanut, jolloin virallisten käännösten välittämät ydinajatukset ovat riittäviä tutkimukseni päämäärän kannalta.

Evolan ajatusmaailmaa on tutkittu suhteellisen vähän Italian ulkopuolella. Lyhyen yleisesityksen Evolan filosofiasta ja elämästä tarjoaa edesmenneen brittistihistorioitsija Nicholas Goodrick-Clarken teos *Black Sun* (2002). Traditionalistisen liikkeen keskeisiä ajatuksia ja Evolan yhteyttä siihen käsittelee Mark Sedgwickin *Against the Modern World* (2004). Evolan sosio-poliittisten ja metafyyssisten näkemysten ymmärtämisen apuna toimii Paul

¹⁵ Ks. esim. Dugin, 2012, 193 & Evola, 2003, 2 – 7.

¹⁶ It. alk. *Rivolta contro il mondo moderno*, Milan: Hoepli, 1934.

¹⁷ It. alk. *Gli uomini e le rovine*, Rome: Edizioni dell'Ascia, 1953.

¹⁸ It. alk. *Cavalcare la tigre*, Milan: Vanni Scheiwiller, 1961.

¹⁹ Ven. alk. Четвертая политическая теория, Moscow: Amfora, 2009.

Furlongin *Social and Political Thought of Julius Evola* (2011) sekä hänen samana vuonna julkaisemansa artikkeli "Riding the Tiger: Crisis and Political Strategy in the Thought of Julius Evola" (2011). Lisäksi hyödynnän historioitsija Elisabetta Cassina Wolffin Evolan ajattelun aspektoja käsitteleviä artikkeleita "*Apolitia* and Tradition in Julius Evola as Reaction to Nihilism" (2014) ja "Evola's interpretation of fascism and moral responsibility" (2016).

Eurasianismia on tutkittu enemmän kuin Evolaa, vaikka usein keskiössä on ollut lähinnä samalla nimellä toiminut venäläisten valkoemigranttien parissa syntynyt historiallinen ajatussuunta. Toisaalta myös Duginin ajattelua on tutkittu erityisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana kasvavassa määrin. Hyödynnän tutkimuskirjallisuutena eurasianismin historiaa tarkastelevaa ranskalaishistorioitsija Marlene Laruellen teosta *Russian Eurasianism* (2008) sekä hänen Duginin ajatusmaailman yleisiä piirteitä avaavaa artikkeliaan "Aleksandr Dugin and Eurasianism" (2019). Ukrainalainen politiikan tutkija Anton Shehovtsov on jäljittänyt ansiokkaasti Duginin oppirakennelman taustoja artikkelissaan "Aleksandr Dugin's Neo-Eurasianism: The New Right à la Russe?" (2009). Duginin poliittisen toiminnan ja yhteiskunnallisen merkityksen tarkastelemisen apuna käytän Charles Gloverin teosta *Black Wind, White Snow* (2016).

Yleisluontoisesti äärioikeistoa käsittelevää tutkimuskirjallisuutta on tarjolla runsaasti, ja niistä olen päättänyt hyödyntämään arvostetun äärioikeiston ideologian tutkijan Roger Griffinin jo alansa klassikoksi noussutta teosta *The Nature of Fascism* (1991), joka käsittelee fasismin määrittelyä ja tutkimusta, sekä Peter Daviesin toimittamaa kokoelmaa, joka kuuluu merkittävään Routledge Companion -julkaisusarjaan. Monia tutkimukseeni liittyviä aiheita, kuten Evolaa ja Duginia, sivuaa Mark Sedgwickin toimittama *Key Thinkers of the Radical Right* (2019), ja olenkin hyödyntänyt useita kyseisessä teoksessa julkaistuja artikkeleita. Italialaisen fasismin historiaa ja Evolan vaikutusta siihen tarkastelen erityisesti Anna Cento Bullin kirjoittaman *Italian Neofascism* (2007) ja A. Gregor James teoksen *Mussolini's Intellectuals* (2008) kautta, joista edellinen selvittelee italialaista oikeistoterroria ja jälkimmäinen fasismin Italian aatehistoriaa. Venäläisen ja neuvostoliit-

tolaisen nationalismin taustaa tutkiessa olen hyödyntänyt Geoffrey Hoskingsin ja Robert Servicen toimittamaa julkaisua *Russian Nationalism – Past and Present* (1998).

2. Miehet raunioiden keskellä: Julius Evolan filosofia, poliittinen teoria ja italialainen uusfasismi

2.1. Hierarkian metafysiikka – Evolan maailmankuvan perusta

”[...] Evola opettaa [...] totaalisen sodan filosofiaa.”

-Adriano Romualdi²⁰

Filosofi Giulio Cesare Andrea Evola (1898 – 1974), joka tunnetaan paremmin nimellä Julius Evola, syntyi sisilialaiseen perheeseen²¹ 19. toukokuuta 1898. Hänen lapsuudestaan tai nuoruusvuosistaan ei ole säilynyt juurikaan tietoa, eikä Evola itse pitänyt niitä merkityksellisinä.²² Insinööriksi kouluttautunut Evola palveli ensimmäisen maailmansodan aikaan lyhyen aikaa rintamalla tykistöupseerina, jonka jälkeen hän vaikutti maalarina sekä runoilijana Italian futuristien ja dadaistien parissa 1920-luvun alkupuolella.²³ Myöhemmin 1920-luvun aikana Evola tutustui laajalti niin länsimaiseen kuin itämaiseen esoteeriseen perinteeseen ja otti osaa UR -nimisen okkultistiryhmän toimintaan.²⁴ Samoihin aikoihin Evola aloitteli pitkää uraansa kirjailijana, jonka aikana hän kehitti omaa ajatusmaailmaansa.

Evolan ajattelun poliittista puolta ei voi ymmärtää ilman yleiskäsitystä Evolan monitasoisesta filosofiasta ja sen taustalta löytyvistä vaikutteista. Luultavasti keskeisin taustavaikuttaja on ranskalaisfilosofi René Guénon, jonka ajattelusta Evola ammensi useat filosofiansa keskeisistä lähtökohdista. Guénon kutsui omaa ajatteluaan traditionalismiksi, ku-

²⁰ Goodrick-Clarke, 2002, 67. Adriano Romualdi (1940 – 1973) oli tunnettu italialainen toimittaja ja uusfasisti.

²¹ Huolimatta siitä, että Evolan perheen mainitaan yleensä kuuluneen sisilialaiseen maanomistaja-aatelistoon, niin kyseessä on kuitenkin mitä ilmeisimmin Evolan itse dadaistisena kautenaan keksimä provokaatio. Ks. Hakl, 2019, 54.

²² Suurin osa Evolan yksityiselämää koskevasta tiedosta on peräisin häneltä itseltään, eikä moniakaan hänen henkilökohtaisia asioitaan ole mahdollista varmistaa, mikä vaikeuttaa hänen henkilöhistoriansa tutkimista. Ks. Furlong, 2011a, 2.

²³ Furlong, 2011a, 2 – 3.

²⁴ Goodrick-Clarke, 2002, 55.

ten myös Evola myöhemmin omaa filosofiaansa. Heidät onkin nähty traditionalismina tunnetun ajatussuuntauksen keskeisinä hahmoina.²⁵ Muita olennaisia innoittajia Evolan filosofialle olivat Platon, Friedrich Nietzsche ja Oswald Spengler, joiden kielteinen asenne demokratiaa ja modernismia kohtaan on löydettävissä Evolan teoksista.²⁶ Länsimaisen filosofisen perinteen ohella Evola omaksui runsaasti vaikutteita itämaisista uskonnoista, kuten buddhalaisuudesta ja hindulaisuudesta, joiden Evola katsoi edustavan samaa universaalia metafyyistä perinnettä kuin hänen oma ajattelunsa.

Guénonin lanseeraama versio traditionalismista perustuu kolmeen opinkappaleeseen, joista jokainen esiintyy muodossa tai toisessa kaikkien myöhempien traditionalistien filosofisissa systeemeissä. Ensimmäinen näistä on uskomus ikiaikaisen, myyttisen totuuden olemassaolosta, johon kaikki uskonnot viime kädessä alun perin ovat perustuneet.²⁷ Guénonin uskomus ikuisesta totuudesta ilmenee esimerkiksi hänen kirjoittaessaan, että ”puhdas metafysiikka ei ole itämaista tai länsimaista, vaan universaalia, kaikkien muotojen ja yksittäisten ilmentymien yläpuolella olevaa.”²⁸ Toinen ydinelementti on käsitys in-versiosta ja vastainitiaatiosta. Kumpikin käsitteistä viittaa siirtymiseen pois päin ikuisesta totuudesta, jonka seurauksena erityisesti länsimaissa tilalle on noussut materialistisen ajattelutavan mukanaan tuoma valheellinen luottamus muutoksesta kohti parempaa, vaikka tosiasiallisesti kyseessä on rappeutuminen, joka uhkaa johtaa sivilisaation lopulliseen tuhoon.²⁹ Traditionalismin edustajille historia näyttäytyykin lähes poikkeuksetta negatiivisena tapahtumaketjuna, jossa alkuperäinen totuus ja sen tarjoaman mallin mukainen yhteiskuntajärjestys rappeutuu vähitellen. Kolmas keskeinen lähtökohta liittyy olennaisesti tähän käsitykseen. Guénonin mukaan ratkaisu rappion torjumiseksi on pienen ryhmän tai ryhmien initiaatio traditionalistiseen maailmankatsomukseen.³⁰ Elitistinen jouk-

²⁵ Ks. Sedgwick, 2004, 21 & 98.

²⁶ Goodrick-Clarke, 2002, 55.

²⁷ Sedgwick, 2004, 23 – 24. Traditionalistit viittaavat usein itse tähän oletettuun universaaliin totuuteen termillä perenniaalinen filosofia.

²⁸ Guénon, 2009, 77. ” [...] pure metaphysics is neither Eastern nor Western, but universal, being in essence above and beyond all forms and all contingencies.”

²⁹ Sedgwick, 2004, 24 – 26.

³⁰ Ks. esim. Guénon, 2001, 107 – 117.

ko voisi ajan myötä levittää elämäntapaansa yhä laajemmalle, mikä parhaimmillaan johtaisi koko läntisen maailman henkiseen restauraatioon.³¹

Evola jakaa Guénonin traditionalismin keskeiset oletukset pitkälti sellaisenaan. Suurin ero liittyy Evolan käsitykseen siitä, kuinka sivilisaation rappio on mahdollista torjua. Siinä missä Guénon näkee yhteiskunnan muuttumisen kannalta keskeisenä yksilön johdattamisen kohti traditionalistista elämäntapaa, päättyy Evola jokseenkin päinvastaiseen ratkaisuun. Evolalle erityisesti yhteiskunnan muuttaminen on avaintekijä yksilöiden muuttamisessa.³² Tästä syystä Evola pyrki erityisesti 1930-luvulla vaikuttamaan politiikkaan, kun taas Guénon pysyi koko elämänsä ajan tiukan epäpoliittisena. Evolan idealismi eroaa Guénonin traditionalismista muutenkin kuin vain poliittisen ulottuvuutensa kautta, sillä muiden traditionalistien lähes säännönmukaisesta ihailusta poiketen, Evola ei koskaan tuntenut erityistä vetoa suufilaisuutta³³ kohtaan. Siksi Evola ei antanut samanlaista painoarvoa suoranaistelle maagiselle toiminnalle kuin Guénon, vaikka hän mitä ilmeisimmin harjoitti nuoruudessaan tantristisia³⁴ ja uuspakanallisia rituaaleja.³⁵

Evola rakentaa oman traditionalistisen systeeminsä metafyyssisen idealismin periaatteiden varaan, jotka hänen käsityksensä mukaan jäsentävät koko todellisuutta. Kaiken taustalta löytyy Absoluutti, joka on olemassa ikuisessa henkisessä ulottuvuudessa, kun taas muut oliot ovat vain Absoluutin epätäydellisiä heijastuksia.³⁶ Tämän lähtökohdan seurauksena Evola asetti Guénonin tavoin edustamansa traditionalistisen filosofian vastakodaksi modernin, materialistisen ja empiirisiin tieteisiin perustuvan maailmankuvan. Teoksensa *Revolt Against the Modern World* (1934) alussa Evola määritteli ajattelunsa metafyyssistä perustaa seuraavasti:

³¹ Ibid. & Sedgwick, 2004, 26.

³² Sedgwick, 2004, 100 – 101.

³³ Suufilaisuus on islamin suuntaus, jossa pääpaino on henkilökohtaisessa jumalsuhteessa. Suufilaisuuden keskiössä ovat erilaiset veljeskunnat, joilla on keskenään toisistaan eroavia oppeja. Useat veljeskunnat painottavat mystiikkaan liitettyjä käytäntöjä ja oppeja, minkä takia suufilaisuutta pidetään islamin esoteerisena suuntauksena.

³⁴ Tantralla viitataan hindulaisuuden ja buddhalaisuuden esoteerisiin suuntauksiin ja niihin kuuluviin henkisiin harjoitteisiin.

³⁵ Sedgwick, 2004, 103 – 104.

³⁶ Furlong, 2011a, 8. Absoluuttia voisi luonnehtia henkiseksi substanssiksi, joka on muun todellisuuden perustana. Samankaltainen idea on löydettävissä useista länsimaisen filosofian idealistisista metafyyssistä systeemeistä, kuten G. W. F. Hegelin opista maailmanhengen (*Weltgeist*) itsetiedostusprosessista.

”Ymmärtääksemme sekä Tradition että sen antiteesin, modernin maailman, henkeä, täytyy aloittaa perustavanlaatuisesta kahden olemuksen opista. Tämän opin mukaan on olemassa niin fysikaalinen kuin metafyyssinen järjestys; on olemassa kuolevainen ja kuolematon olemus; on olemassa ylempiarvoinen ”olemisen” maailma sekä alempiarvoinen ”tulemisen” maailma. Yleisesti ottaen on olemassa konkreettinen, näkyvä ulottuvuus, ja tähän verrattuna ensisijainen, sen tukena, perustana sekä todellisena lähteenä oleva näkymätön ja aineeton ulottuvuus.”³⁷

Evolan sinänsä perinteinen metafyyssinen idealismi muistuttaa lähtökohdiltaan huomattavasti uusplatonismia, joka oli myöhäisantiikin aikana Rooman valtakunnan alueella syntynyt filosofinen suuntaus, jonka perustana olivat Platonin (n. 427 -347 eaa.) kehittämät metafyyssiset opit. Uusplatonistien filosofisille järjestelmille oli keskeistä ajatus ensimmäisestä periaatteesta tai olemuksesta, Ykseydestä (kreik. *Hen*), josta kaikki olemassa oleva oli johdettavissa hierarkkisesti laskevassa järjestyksessä, missä etäännyminen alkuykseydestä merkitsi metafyyssisessä mielessä siirtymää paremmasta huonompaan.³⁸ Samankaltaisuus Evolan käsitykseen Absoluutista, joka toimii todellisuuden pohjarakenteena, ja siitä etäännyttäessä tapahtuvaan rappioon on mielestäni ilmeinen, vaikka uusplatonisteilta ei löydy vastaavanlaisia voimakkaasti arvottavia fyysisen tai kulttuurisen rappion käsitteitä.

Metafyyssisen idealismiin perustuivat lisäksi Evolan rasistiset näkemykset. Biologian sijaan hänen rotuoppinsa perustui edellä mainittuun ideaan henkisestä ulottuvuudesta, joka määritteli materiaalisen todellisuuden ulkoisen muodon. Siksi rodullinen rappio oli Evolan mukaan seurausta hengestä etäännyttämisestä:³⁹ jos toiset ihmiset olivat hengellisessä mielessä lähempänä Absoluuttia, niin näiden oli loogista olettaa olevan myös fysikaalisesti ylivertaisia muihin ihmisiin verrattuna. Tästä seuraten Evola ajatteli kastisys-

³⁷ Evola, 1995, 3. ”In order to understand both the spirit of Tradition and its antithesis, modern civilization, it is necessary to begin with the fundamental doctrine of *two natures*. According to this doctrine there is a physical order of things and a metaphysical one; there is a mortal nature and an immortal one; there is the superior realm of “being” and the inferior realm of “becoming”. Generally speaking, there is a visible and tangible dimension and, prior to and beyond it, an invisible and intangible dimension that is the support, the source and true life of the former.”

³⁸ Remes, 2008, 7 – 8.

³⁹ Goodrick-Clarke, 2002, 64 – 65.

teemin, jossa ihmisen yhteiskunnallinen asema määräytyi tämän synnynnäisten ominaisuuksien mukaan, olevan yhden traditionaalisten yhteiskuntien sosiaalipolitiikan tärkeimmistä ilmenemismuodoista.⁴⁰ Valta oli Evolan mukaan traditionaalisissa yhteiskunnissa keskittynyt todellisuuden transsendentaalia ulottuvuutta ruumiillistavalle kuninkaalle, joka toimi välittäjänä tavallisen ja henkisen maailman välillä.⁴¹ Evola väitti, että "[M]ukautumista omaan kastiin pidettiin traditionalistisissa yhteiskunnissa yksilön tärkeimpänä velvollisuutena."⁴² Tästä syystä yksilön tulisi kuuliaisesti hyväksyä oma paikkansa henkiselle todellisuudelle alisteisessa hierarkiassa. Evolan ihanteena olikin hänen käsityksensä indo-arjalaisesta perinteestä, jossa keskiössä oli hierarkian, kastin, auktoriteetin ja valtion roolin voimakas korostaminen verrattuna elämän materiaalisiin aspectteihin.⁴³ Intialaisen perinteen ohella Evolan kastijärjestelmän esikuvana oli nähdäkseni epäilemättä Platonin ideaalivaltiomalli, jossa ihmiset jaettiin eriarvoisiin yhteiskuntaluokkiin yksilöä hallitsevan sielunosan mukaan.

Evolan rotuoppiin liittyi myös voimakas antisemitismi, vaikka hän halusi varsinkin 1930-luvun lopulla ja 1940-luvun alussa tehdä eron italialaisen ja saksalaisen juutalaisvastaisuuden välille, eikä esimerkiksi pitänyt aikakauden antisemitistisessä kirjallisuudessa yleisesti esitettyä väitettä juutalaisten salaliitosta maailmanvallan saavuttamiseksi toteutena.⁴⁴ Evola oli sitä mieltä, että myös muista kuin etnisistä juutalaisista saattoi tulla sisäisesti henkisiä juutalaisia.⁴⁵ Evolan mukaan juutalaisuus ei sinänsä ollutkaan ainoastaan biologinen tai rodullinen kategoria, vaan enemmänkin asenne, elämäntyyli tai ajatustapa, johon Evola liitti halveksimansa ideat tasa-arvosta, demokratiasta ja materialismista.⁴⁶ Käytännöllisesti katsoen Evolan näkemykset juutalaisista, tai heille ominaisesta mentaliteetista, edustavat kuitenkin varsin perinteisiä antisemitistisiä stereotypioita.⁴⁷

⁴⁰ Evola, 1995, 89.

⁴¹ Evola, 1995, 7 – 8.

⁴² Evola, 1995, 89. "Conformity to one's caste was considered by traditional humanity as the first and main duty of an individual."

⁴³ Goodrick-Clarke, 2002, 53.

⁴⁴ Evola, 2002, 239 – 243.

⁴⁵ Furlong, 2011a, 124 – 125, 127.

⁴⁶ Wolff, 2014, 262.

⁴⁷ Ks. esim. Evola, 2002, 242 – 243.

Huomattavaa mielestäni onkin, ettei Evolan rasistinen rotuoppi perustunut darwinistiseen evoluutioteoriaan, mitä hän ei hyväksynyt pitäen sitä tyypillisenä esimerkkinä modernista, rappiollisesta materialistisesta tieteestä, vaan hänen idealistiseen filosofiaansa toisin kuin yleisesti 1900-luvun alkupuolella, jolloin sosiaalidarwinismi oli vaikutusvaltaisen teoria. Kiistanalaista väitettään Evola pyrki tukemaan huomauttamalla, että yhdesäkään varhaisilta korkeakulttuureilta säilyneissä teksteissä ei ole mainintaa minkäänlaisista esi-ihmisistä - sen sijaan erilaisista jumalallisista sankarihahmoista ja muista yli-inhimillisistä olennoista löytyy lukuisia kertomuksia.⁴⁸ Evola halveksi ylipäänsä koko ajatusta evoluutiosta, joka merkitsi kehitystä johonkin parempaan. Hän toteaaakin:

”Ei ole sellaista asiaa, johon myytti evoluutiosta ei olisi muodossa tai toisessa onnistunut iskostumaan tuhoisin seurauksin; siitä syystä jokainen arvo on hylätty, kaikki käsitykset totuudesta on tukahdutettu, harhaisten ja kosketuksen pyhään kadotaneiden ihmisten kansoittama maailma on muodostunut ja liittynyt yhteen kuin rikkoutumaton maaginen kehä.”⁴⁹

Evolan ajattelu lähenee tässä yhteydessä näkemykseni mukaan erityisesti Friedrich Nietzschen oppia yli-ihmisestä, joka ei myöskään ollut varsinaisesti biologinen konsepti, vaan jotain miksi ihminen voi tulla.⁵⁰ Nietzsche näki ihmiskunnassa runsaasti potentiaalia, mutta halveksi samanaikaisesti demokratiaa, eikä siten voinut uskoa siihen, että ihmiset yleisesti voisivat saavuttaa yli-ihmisen tason – siihen kykenisivät vain harvat. Nietzscheille väkivalta oli keskeistä ihmisen hyvinvoinnille, ja hän toivoikin sodan sekä tuhon edesauttavan yli-ihmisen syntymistä.⁵¹ Ei liene mitenkään yllättävää, että demokratiaan ja moderniin maailmaan kiihkeän negatiivisesti suhtautunut Evola löysi Nietzschen filosofiasta sellaisia osia, kuten moraalikritiikin, jotka hän pystyi allekirjoitta-

⁴⁸ Goodrick-Clarke, 2002, 58 – 59.

⁴⁹ Evola, 1995, 333. ”There is not a dimension in which, in one form or another, the evolutionary myth has not succeeded in infiltrating with destructive consequences; the results have been the overthrow of every value, the suppression of all sense of truth, the elaboration and connecting together (as in an unbreakable magical circle) of the world inhabited by a deconsecrated and deluded mankind.”

⁵⁰ Gillespie, 2017, 41 – 59.

⁵¹ Gillespie, 2017, 161 – 162. Nietzschen filosofia mahdollistaa erilaisia tulkintoja, mutta kuten filosofi Michael Gillespie huomauttaa, Nietzschen myöhäiskauden filosofiassa yli-ihminen oli ehdottomasti jonkinlainen soturi-taiteilija. Ks. Gillespie, 2017, 173.

maan.⁵² Elisabetta Cassina Wolffin – mielestäni hyvin perustellun – tulkinnan mukaan Evolan pääteoksena pidetty *Revolt Against the Modern World* pyrkiikin vastaamaan Nietzscheen muotoilemaan eurooppalaisen nihilismin ongelmaan: miten ihmiselämälle on mahdollista löytää merkitys modernissa maailmassa, jossa vanhat arvot ja ideaalit ovat hävinneet?⁵³ Evolan tuntema ihailu Nietzscheä kohtaan ei silti ollut varauksetonta. Hie-
man yllättävästi Evola ei pitänyt Nietzscheen yli-ihmisestä käsitteenä, sillä hän piti sitä puhtaan maallisenä ja siten tradition vastaisena konseptina.⁵⁴ Puhtaan objektiivisen to-
tuuden ajatusta vierastanut Nietzsche olisi nähdäkseni tuskin hyväksynyt Evolan esotee-
rista filosofiaa, joka edusti juuri sellaista metafyyssistä spekulatiota, jollaista Nietzsche
inhosi.

Evola uskoi muiden traditionalistisen suuntauksen keskeisten hahmojen, kuten René Guénonin, tapaan ideoidensa olevan osa ihmiskunnan yleisesti jakamaa perintöä, jolloin myös hänen filosofiansa kuului ikuisen ja universaaliin ajatusmalliin, jonka periaatteet ilmenivät yhä uudestaan eri muodoissa.⁵⁵ Muiden traditionalistien tavoin hän lisäksi us-
koi historian olevan syklinen prosessi, jollaista esimerkiksi hindulainen ja kreikkalainen
mytologia kuvailevat, ja jossa vuorottelevat erilaiset aikakaudet.⁵⁶ Historiallista kulta-
kautta, jossa elettiin tradition mukaista elämäntyyliä ja sen mukaista yhteiskuntajärjes-
tystä, seurasi asteittainen degeneraatio, jolloin niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla
siirryttiin etäämmälle traditiosta. Välttämätön hidas rappio, jonka seurauksena ihmis-
kunta siirtyi väistämättä kohti sosiaalista kaaosta, väkivaltaa ja henkistä vieraantunei-
suutta, johti silti lopulta uuteen kukoistuksen kauteen ennen kuin sykli jälleen alkoi uu-
destaan.⁵⁷

René Guénon oli esittänyt vuonna 1926 ilmestyneessä teoksessaan *La Crise du Monde Moderne (Crisis of the Modern World)*, että maailmassa on parhaillaan valloillaan *Kali*

⁵² Evola, 1995, 55 – 56.

⁵³ Wolff, 2014, 260.

⁵⁴ Evola, 1995, 362.

⁵⁵ Furlong, 2011a, 8.

⁵⁶ Evola, 1995, 177.

⁵⁷ Goodrick Clarke, 2002, 58.

Yuga eli hindulaisen mytologian pimeyden aika.⁵⁸ Evola omaksui Guénonin väitteen mielestäni käytännössä sellaisenaan. Tämän ohella Evolan käsitys kulttuurisesta ja yhteiskunnallisesta rappiosta perustui osaltaan myös saksalaisen Oswald Spenglerin vuosien 1918 – 1922 välillä julkaisemaan kirjaan *Der Untergang des Abenlandes (Länsimaiden perikato)*, joka sotienvälisenä aikana eurooppalaisen älymystön keskuudessa laajalti luettu ja vaikutusvaltainen teos. Evola tunnusti Spenglerin vaikutuksen omaan ajatteluunsa ja oli jopa kääntänyt edellä mainitun teoksen Italiaksi. Spenglerin väitteen mukaan inhimilliset sivilisaatiot elävät samanlaisten kehitysjaksojen läpi kuin muut eliöt.⁵⁹ Spengler kuvailikin käsitystään historiasta seuraavanlaisesti: ”Näen maailmanhistorian ikään kuin kuvana loputtomia muodostumisia ja muodonmuutoksia, organismien hämmästyttävänä ilmestymisenä ja katoamisena.”⁶⁰ Spenglerin mielestä juuri sivilisaatioiden edustamat kulttuurit olivat historian keskeisiä sosiaalisia entiteettejä, jotka syntyivät, kehittyivät, rappioituivat ja lopulta tuhoutuivat.⁶¹ Jokaisella kulttuurilla oli hänen mukaansa ”omat itseilmaisun keinonsa, jotka syntyvät, kehittyvät, rappioituvat ja häviävät lopulta iäksi.”⁶² Spengler uskoi länsimaisen sivilisaation saavuttaneen rappioitumisvaiheensa, jota seurasi viimein väistämätön tuho; Evolan käsitys länsimaiden kohtalosta oli täysin sama.

René Guénonin näkemystä mukaillen Evola siis katsoi ihmiskunnan elävän parhaillaan hindulaisen mytologian kuvailemaa pimeyden aikaa, joka on kaikista rappeutunein aikakausi, ja missä kaaoksen voimat ovat valloillaan.⁶³ Tästä syystä moderni länsimainen kulttuuri oli hänen mukaansa menettänyt kaiken kontaktin traditionaalisiin arvoihin, jotka oli korvannut liberaalin demokratian mukanaan tuoma käsitys ihmisten välisestä tasavertaisuudesta sekä materialistinen maailmankatsomus, jossa henkiselle hyveellisyydelle ei ollut tilaa. Evola totesikin, että: ”[...] [T]eknologinen sivilisaatio, taloudellisen toiminnan keskeinen asema sekä kulutukseen ja tuottamiseen perustuva yhteiskunta täydentävät yhdessä tulemisesta ja edistyksestä haltioitumista; toisin sanoen ne osallistuvat ”demoni-

⁵⁸ Guénon, 2001, 7.

⁵⁹ Engels, 2019, 3.

⁶⁰ Spengler, 2016, 21 – 22. ”I see world history as a picture of endless formations and transformations, of the marvelous waxing and waning of organic forms.”

⁶¹ Engels, 2019, 8 – 10.

⁶² Spengler, 2016, 21. ”[Each culture has] its own new possibilities of self-expression which arise, ripen, decay, and never return.”

⁶³ Furlong, 2011b, 32. Evola käyttää usein käsitettä sanskritinkielistä käsitettä *Kali Yuga* (Kalin aika).

sen” elementin manifestoitumiseen modernissa maailmassa.”⁶⁴ Modernisaation seurauksena länsimaiset yhteiskunnat olivat Evolan näkökulmasta peruuttamattoman degeneroituneessa tilassa, eikä niistä löytynyt enää mitään arvokasta traditionalistisen arvomaailman omaksuneelle ihmiselle.

Evolan filosofia koostuu useista eri lähteistä omaksutuista vaikutteista. Sen yksittäiset osat eivät mielestäni ole sellaisenaan erityisen omaperäisiä, mutta Evola on onnistunut muodostamaan niistä uniikin kokonaisuuden yhdistelemällä mystiikkaa ja idealistista filosofiaa. Näkemykseni mukaan Evolan omasta mielestä hänen ajattelunsa keskiössä oli viime kädessä ikuinen traditio ja erityisesti sen oppien mukainen transsendentaalinen ulottuvuus, johon sekä yksilön että yhteiskunnan tulisi olla yhteydessä. Transsendenttiin muodostetun suhteen tulisi määrittää koko hierarkkisesti järjestäytynyttä yhteiskuntaa, jossa ylintä valtaa käyttäisi hengellisellä mandaatilla hallitseva kuningas. Muuten kuljettaisiin kohti syvenevää rappiota, kuten länsimaisissa yhteiskunnissa oli Evolan mukaan käynytkin demokratian, materialismin ja talouspolitiikan noustua kaiken keskiöön. Evolan pyrkimys toimia tradition puolesta rappiota vastaan johdattelivat hänet osallistumaan poliittiseen toimintaan vuosien ajaksi.

⁶⁴ Evola, 1995, 336. “[...] [T]echnological civilization, the dominant role of the economy, and the civilization of production and consumption all complement the exaltation of becoming and progress; in other words, they all contribute to the manifestation of the “demonic” element in the modern world.”

2.2. (Epä)poliittiset sotilaat – Evolan poliittinen teoria ja Italian uusfasistinen terrori

”[M]eidän Marcusemme – ainoastaan parempi.”

- *Giorgio Almirante*⁶⁵

Evolan poliittinen toiminta alkoi 1920-luvun lopulla, jolloin hän ensimmäistä kertaa tavoitteli vaikutusvaltaa yhteiskunnallisena ajattelijana eri lehdissä julkaistujen artikkelien kautta. Evola halusi tuoda oppiaan tradition mukaisesta järjestelmästä osaksi valtion virallista politiikkaa 1930-luvun aikana aluksi fasistisessa Italiassa ja myöhemmin kansallissosialistisessa Saksassa, jossa hän kiersi luennoimassa, mutta hänen pyrkimykset epäonnistuivat molemmissa maissa eivätkä hänen ehdotuksensa saaneet vastakaikua virallisilta valtiohallinnon edustajilta.⁶⁶ Italialaisten fasisti-intellektuellien piirissä Evolaa ei otettukaan koskaan vakavasti.⁶⁷ Saksassa vastaanotto oli hieman parempi, sillä kansallissosialismiin nihkeästi suhtautuneiden äärikonservatiivien parissa Evola sai positiivista huomiota, mutta Saksan valtionhallinnon parissa Evolan filosofia torjuttiin yhtä vahvasti kuin Italiassa.⁶⁸

Mussolini suhtautui kaikenlaiseen mystiikkaan torjuvasti, kuten tekivät myös muut keskeiset fasistiteoreetikot. Fasismin teoriasta puuttui kuitenkin leimallisen rasistinen ja antisemitistinen rotuoppi, joka puolestaan oli saksalaisessa kansallissosialismissa keskeinen lähtökohta. Italiasta tuli vuodesta 1938 lähtien kasvavassa määrin yhä riippuvaisempi Saksan poliittisesta ja sotilaallisesta tuesta, joten Mussolini koki tärkeäksi osoittaa Saksan poliittiselle johdolle Italian olevan vakavasti otettava liittolainen. Mussolini halusikin vakuuttaa natsihallinnon siitä, että fasismin virallinen maailmankuva oli rasistinen sekä antisemitistinen, ja siten täysin yhteensopiva kansallissosialismin kanssa. Tätä tarkoitusta varten hän antoi vuonna 1941 käännettää Evolan mystisiä rotuoppeja esitelleen teok-

⁶⁵ Goodrick-Clarke, 2002, 67. Almirante (1914 – 1988) oli Italian fasistipuolueen jatkeeksi vuonna 1946 perustetun MSI:n (Movimento Sociale Italiano) johtaja. Herbert Marcuse (1898 – 1979) oli saksalainen filosofi, jota pidettiin yhtenä 1960-luvun vasemmistolaisen opiskelijaradikalismin keskeisimmistä innoittajista.

⁶⁶ Sedgwick, 2004, 108 – 109.

⁶⁷ Gregor, 2005, 199.

⁶⁸ Sedgwick, 2004, 106 – 107.

sen *Sintesi di dottrina della razza*⁶⁹ saksaksi antaen vaikutelman siitä, että kyseessä oli valtion virallinen ideologia.⁷⁰ Päätös oli kuitenkin puhtaasti taktinen, eikä fasistihallinnon virallisessa opillisessa julistuksessa koskaan viitattu Evolan oppeihin.⁷¹ Kyseessä olikin ainoa kerta, jolloin Evola onnistui saamaan minkäänlaista virallista tunnustusta Mussolinin hallinnolta.

Toinen maailmansota raunioitti Italian ja maa oli poliittisesti syvästi jakautunut vuosina 1943 – 1945 käydyssä sisällissodan jäljiltä, jossa vastakkain olivat antifasistinen vastarintaliike ja saksalaisten tukeman Salón tasavallan fasistit. Oikeiston ja vasemmiston välisen sisällissodan pelättiin käynnistyvän uudelleen sodan jälkeisinä vuosina, mutta keskustaoikeistolaisten kristillisdemokraattien noustua valtaan vuonna 1948 Italian poliittinen tilanne rauhoittui merkittävästi lähes koko seuraavan vuosikymmenen ajaksi.⁷² Samoihin aikoihin 1940-luvun lopulla Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välille kehittyi aina Neuvostoliiton hajoamiseen vuonna 1991 asti jatkunut kylmä sota, jonka aikana kyseiset suurvallat kilpailivat keskenään sotilaallisesti, taloudellisesti, kulttuurillisesti ja poliittisesti. Italiasta tuli maantieteellisen sijaintinsa vuoksi tärkeä liittolainen Yhdysvalloille, joka pyrki vakauttamaan Italian taloudellisen ja poliittisen tilanteen sekä samalla integroidaan Italian pysyvästi osaksi Yhdysvaltojen johtamaa läntistä järjestelmää. Yhdysvalloissa pelättiin, että sosialistisen Jugoslavian avulla Neuvostoliitto voisi ulottaa valtansa Italiaan, jonka kautta Neuvostoliitto olisi pystynyt vaikuttamaan Italian rajanaapureihin, kuten Ranskaan ja Espanjaan.⁷³

Evola oli paennut sodan aikana Italiasta Saksaan liittoutuneiden valloitetta Rooman, päätyen lopulta Wieniin, missä hän haavoittui liittoutuneiden pommituksen yhteydessä vuonna 1945, jonka seurauksena Evola halvaantui pysyvästi vyötäröstä alaspäin.⁷⁴ Sodan päättymisen jälkeen Evola palasi Italiaan, jossa hän alkoi tarkentaa käsitystään siitä, millainen olisi hänen traditionalismiinsa perustuva valtio. Keskeistä Evolalle oli se, että val-

⁶⁹ Suom. Rotuoppien synteesi.

⁷⁰ Gregor, 2005, 211 – 214.

⁷¹ Gregor, 2005, 217 – 218.

⁷² Cento Bull, 2007, 2 – 3.

⁷³ Smith, 1991, 1 – 4.

⁷⁴ Sedgwick, 2004, 108.

tio perustuisi transsendenttiin periaatteeseen, joka takaisi sille auktoriteetin, legitimitteen sekä suvereniteetin.⁷⁵ Ilman yhteyttä transsendenttiin ideaan valtio ei edustaisi traditiota, vaan modernia maailmaa, jossa valta perustui ainoastaan voiman ja väkivallan kaltaisille, Evolan näkökulmasta sekulaareille, periaatteille.⁷⁶ Lisäksi Evola esitti, että tradition mukainen valtio tulisi olla orgaaninen, mitä hän määritteli seuraavasti:

”Valtio on orgaaninen silloin, kun sillä on keskipiste, ja tämä keskipiste on idea, joka muovaa elämän eri osa-alueita tehokkaalla tavalla. Se on orgaaninen silloin, kun se hylkää yksittäisten ihmisten jaottelun ja automatisoinnin, ja kun sen jokainen osa suhteellisen itsenäisyytensä avulla toteuttaa – hierarkkisen ja osallistavan systeemin avulla – omaa rooliaan sekä nauttii kiinteästä suhteesta kokonaisuuteen.”⁷⁷

Käytännössä Evolan ihannevaltio perustuisi siis käsitykseen jonkinlaisesta suvereenista pienestä eliitistä tai hallitsijasta, jonka ympärille muodostuisi tiukasti hierarkkinen yhteiskunta.

Mussolinin johtaessa Italiaa kommunistinen puolue oli virallisesti kielletty, mutta se oli ollut merkittävässä roolissa antifasistisessa vastarintaliikkeessä. Sodan jälkeen puolueesta tuli hyvin vaikutusvaltainen, ja sen valtaannousu vaalien tai vallankumouksen kautta olisi ollut Yhdysvaltojen näkökulmasta uhka kansalliselle turvallisuudelle.⁷⁸ Poliittinen tilanne Italiassa alkoi kärjistyä uudelleen 1950-luvun lopulta eteenpäin, sillä yhdysvaltalaisen tukemien kristillisdemokraattien kannatus laski, kun taas kommunistien kannatus vahvistui entisestään 1960-luvun aikana. Oikeiston parissa alkoi muodostua käsitys siitä, että Italia oli luisumassa kohti vallankumousta – näkemystä vahvistivat 1960-luvun lukuisat opiskelija- ja työläismielenosoitukset.⁷⁹

Evola koki Italian sotienjälkeisen poliittisen kehityksen epäilemättä hyvin negatiivisessa

⁷⁵ Evola, 2002, 122.

⁷⁶ Evola, 1995, 7 – 8.

⁷⁷ Evola, 2002, 149. ”A State is organic when it has a center, and this center is an idea that shapes the various domains of life in efficacious way; it is organic when it ignores the division and the automatization of the particular and when, by virtue of a system of hierarchical participation, every part within its own relative autonomy performs its own function and enjoys an intimate connection with the whole.”

⁷⁸ Smith, 1991, 5 – 6.

⁷⁹ Cento Bull, 2007, 3.

valossa, ja sillä oli nähdäkseni vaikutuksensa hänen uuteen poliittiseen strategiaansa. Evolan mukaan tradition maailmasta ei ollut enää jäljellä minkäänlaisia ulkoisia elementtejä, organisaatioita tai instituutioita, joiden kautta tradition mukainen elämäntapa olisi ollut mahdollista.⁸⁰ Evolan näkemyksen mukaan olemisen perimmäinen merkitys voisi nousta ainoastaan suorasta suhteesta transsendenssiin, joka Evolan mukaan mahdollisti omana itsenään olemisen sekä maailmassa toimimisen ilman siihen sitoutumista.⁸¹ Evola ajatteli, että maailmaan ei saanut kiintyä, koska siinä ei ollut mitään säilyttämisen arvoista, vaan kaikenlainen toiminta tuli suorittaa ilman mielihaluja.⁸² Tradition mukaisen toiminnan tulikin olla hänen mukaansa sellaista, joka tehtäisiin "[...] riippumatta seurauksista, välittämättä onnistumisen tai epäonnistumisen, voiton tai tappion, sekä voittamisen tai häviämisen mahdollisuuksista, yhtään sen enempää kuin nautinnosta, kivusta, tai muiden hyväksynnästä ja hyväksymättä jättämisestä."⁸³

Poliittinen toiminta oli Evolan käsityksen nojalla silti mahdollista tietyn reunaehdoin. Keskeinen taustaehto oli *apoliteia*, joka tarkoitti Evolan mukaan yhteiskunnasta ja sen arvoista vetäytymistä edellyttävää sisäistä asennetta. *Apoliteia* ei kuitenkaan tarkoittanut Evolalle poliittiseksi määritellystä toiminnasta luopumista sinänsä, mikäli ei oletettu olevan mahdollista muuttaa nykyistä maailmaa.⁸⁴ Evola kuvaili kehittämäänsä ideaa seuraavasti:

*"[...] [A]politeia ei luo erityisiä ennakkoehtoja ulkoista maailmaa kohtaan, eikä sen seurauksena ole välttämättä käytännöllinen pidättäytyminen. Aidosti vieraantunut mies ei ole ammatillinen ja poleeminen ulkopuolinen, eikä vakaumuksellinen kieltäytyjä tai anarkisti. Todettuaan, ettei elämä vuorovaikutuksineen rajoita hänen olemustaan, hän saattaa jopa osoittaa sellaisen sotilaan hyveitä, joka ei oleta etukäteen ulkopuolista oikeutusta tai kvasiuskonnollista varmuutta siitä, että hän on ajamassa hyvää asiaa."*⁸⁵

⁸⁰ Evola, 2003, 3 – 4.

⁸¹ Evola, 2003, 62 – 63, 75 – 76.

⁸² Evola, 2003, 68.

⁸³ Evola, 2003, 68. "[...] without regard to the fruits, without being affected by the chances of success or failure, victory or defeat, winning or losing, any more than by pleasure or pain, or by the approval or disapproval of others."

⁸⁴ Evola, 2003, 174 – 175.

⁸⁵ Evola, 2003, 175. "[...] [A]politeia creates no special presuppositions in the exterior field, not necessarily having a corollary in practical abstention. The truly detached man is not a professional and polemic out-

Poliittisesti motivoituneiden väkivallantekojen määrä kasvoi nopeasti Italiassa 1960-luvun puolivälistä eteenpäin ajankohtana, jolloin taloudellinen taantuma aiheutti laajalti suurta tyytymättömyyttä. Uudenlainen väkivallan aalto sai kuitenkin alkunsa 12.12.1969, jolloin Milanon Piazza Fontana-aukion laidalla sijainneessa pankissa räjähti voimakas pommi, joka tappoi seitsemäntoista ihmistä ja haavoitti lähes sataa. Teosta syytettiin aluksi vasemmistolaisia anarkisteja, mutta jäljet johtivat lopulta uusfasistiaktivisteihin.⁸⁶ Piazza Fontanan pommi-iskun katsotaan aloittaneen ”*lyijyn vuosina*”⁸⁷ tunnetun ajanjakson, jota väritti laajamittainen poliittinen väkivalta, johon sisältyi useita poliittisesti motivoituja murhia, ainakin kaksi suunniteltua vallankaappausyritystä ja sarja pommi-iskuja, jolle on vakiintunut nimitys ”*jännitteen strategia*”⁸⁸. Vakiintuneen käsityksen sekä oikeudellisten tutkimusten nojalla väkivallan takana olivat erilaisin motiivein varustautuneet, keskenään osin vihamieliset ja vaihteleviin päämääriin pyrkineet toimijat: Italian ja Yhdysvaltojen sotilastiedustelut tukivat sekä suojelivat kommunistien valtaannousua peläten pommi-iskuja tehneitä uusfasisteja, jotka puolestaan halusivat yhteiskuntaa epävakauttamalla kaataa demokraattisen valtiomallin, mikä oli samankaltainen tavoite kuin väkivaltaisen äärivasemmiston parissa esiintynyt pyrkimys tuhota porvarilliseksi ja oikeistolaiseksi mielletty valtiokoneisto.⁸⁹

Fasismin tappio toisessa maailmansodassa oli luonnollisesti järkytys monille aatteen kannattajille, joista eräät pysyivät silti aatteelleen uskollisina. Osa italialaisista uusfasisteista pyrki osallistumaan parlamentaariseen politiikkaan *MSI (Movimento Sociale Italia-*

sider, nor conscientious objector, nor anarchist. Once it is established that life with its interactions does not constrain his being, he could even show the qualities of a soldier who, in order to act and accomplish a task, does not request in advance a transcendent justification and a quasi-theological assurance of the goodness of the cause.”

⁸⁶ Drake, 1989, 1 – 3.

⁸⁷ Ital. *Anni di Piombo*. Ajanjakson tarkasta kestosta tai kuolonuhrien määrästä ei ole täyttä yksimielisyyttä, sillä poliittinen väkivalta ei ole oikeastaan koskaan hävinnyt Italiasta, vaikka sen määrä on laskenut merkittävästi 1980-luvun puolivälistä eteenpäin. Anna Cento Bull, 2007, 10, viittaa italialaiseen tutkimukseen, jonka mukaan äärioikeiston ja – vasemmiston toteuttamissa väkivallanteoissa kuoli vuosien 1969 – 1982 välisenä aikana 350 ihmistä.

⁸⁸ Ital. *Strategia della Tensione*. Oikeudellisten ja akateemisten tutkimusten valossa on selvää, että pommi-iskujen toteuttajat olivat uusfasistiaktivisteja, jotka halusivat kaataa Italian vallitsevan yhteiskuntajärjestelmän. Kiistanalaista on kuitenkin se, kuinka suuri rooli valtiollisilla toimijoilla oli iskujen toteutuksessa ja suunnittelussa sekä mikä oli näiden tahojen tarkka motiivi. ks. Cento Bull, 2007, 77 – 78.

⁸⁹ Cento Bull, 2007, 4 – 7, 45 – 46.

no) -puolueen välityksellä, mutta puolue ei koskaan onnistunut saavuttamaan merkittävää kannatusta, johon oli osittain syynä myös puolueen yhteydet terroritoimintaan liitettyihin ryhmiin. Monet uusfasistit kokivat joka tapauksessa tulleen eristetyksi muusta yhteiskunnasta, ja heidän keskuudessaan massoja kohtaan tunnettu halveksunta oli yleistä.⁹⁰ Uusfasistien parissa vallinnutta ilmapiiriä kuvaa mielestäni hyvin lainaus *La Sfida*-lehdessä vuonna 1948 julkaistusta artikkelista ”Avanti”: ”Emme halua maailmalta mitään. Me elämme vain tuhotaksemme sen... Emme unelmoi yhteiskunnallisista muutoksista: haluamme totaalisen, absoluuttisen ja täydellisen vallankumouksen.”⁹¹

Toisen maailmansodan jälkeen Evola kirjoittikin ensisijaisesti sodan hävinneen osapuolen näkökulmasta sellaiselle uusfasistien kohderyhmälle, jonka poliittinen merkitys oli vain varjo entisestään, ja jonka käsitys tulevaisuudesta oli äärimmäisen negatiivinen. Uusfasistien Evolaa kohtaan tuntemasta ihailusta kertoo hyvin MSI-puoluetta johtaneen Giorgio Almiranten lausahdus, jossa Evolaa verrattiin vasemmistofilosofi Herbert Marcuseen, vaikka MSI:n jäsenistö ei laajemmin Evolan opeista innostunutkaan.⁹² Evola oli samaa mieltä uusfasistien tulevaisuuskäsityksensä kanssa, sillä Evolan näkemyksen mukaan hierarkkista ja orgaanista valtiota, jolla olisi todellista auktoriteettia, ei enää ollut, eikä myöskään mitään sellaista puoluetta tai liikettä, joka voisi aidosti puolustaa korkeita ideaaleja.⁹³

Tilanne ei kuitenkaan ollut hänen mukaansa täysin lohduton tai ainakaan luovuttaminen ei ollut vaihtoehto. Tradition mukaisia instituutioita voisi luoda uusi poliittinen eliitti, joka nousisi hänen esittämiään periaatteita noudattavien ihmisten joukosta.⁹⁴ Ongelmana kuitenkin oli vahvan, orgaanisen valtion puute, jonka yhteyteen traditiota seuraava yhteiskunta olisi voinut kehittyä. Evola esittikin, että Euroopan valtioiden tulisi yhdistyä ja

⁹⁰ Cento Bull, 2007, 10 – 11, 13.

⁹¹ ”We want nothing from the world. We only live to destroy it... We do not dream of social reforms: we want total, complete, absolute revolution.” nimimerkki M. Severin, ”Avanti”, *La Sfida*, 15.5.1948, no. 1/8. Lainaus Wolff, 2014, 267.

⁹² Goodrick-Clarke, 2002, 67.

⁹³ Evola, 2003, 172 – 173.

⁹⁴ Evola, 2002, 132.

muodostaa vastavoima Yhdysvalloille ja Neuvostoliitolle.⁹⁵ Idean voisi toteuttaa joukko valittuja miehiä, jotka eläisivät Evolan esittelemän traditionaalisen maailmankuvan mukaisten ideaalien ohjaamina. Tämänkaltaisen ryhmä saattaisi onnistua syrjäyttämään vallassa olevan poliittisen eliitin ja siten puhdistamaan Euroopan valtiot modernin kulttuurin vaikutuksista.⁹⁶ Evola muotoilikin mallia traditiota arvostavasta konservatiivivallankumouksellisesta, joka edustaisi periaatteita, jotka eivät olisi sidoksissa sellaiseen mihinkään historialliseen aikaan tai paikkaan, vaan jotka esiintyivät eri aikoina erilaisten tapojen ja instituutioiden kautta.⁹⁷ Tällaisen vallankumouksellisen soturieliitin olisi siis edelleen mahdollista tavoitella tradition mukaisen valtion luomista kehittämällä uusia tradition mukaisia tapoja ja instituutioita, mikäli he vain noudattaisivat samalla apoliiteian määrittelemää sisäistä asennetta.

Parlamentaarisen toiminnan parissa saavutettuun heikkoon menestykseen tyytymättömät radikaalit nuoremman polven uusfasistit, kuten Franco Freda ja Stefano Delle Chiaie, löysivätkin kaikupohjaa Evolan modernia maailmaa halveksivasta, sotilaallista henkeä ihannoivasta ja toimintaan korostavasta oppirakennelmasta.⁹⁸ Osa heidän kaltaisistaan uusfasisteista, jotka eivät ikänsä puolesta olleet ehtineet mukaan toiseen maailmansodan taisteluihin, hylkäsivät Evolan teosten innoittamina tasa-arvon ja demokratian periaatteet mieltäen itsensä osaksi Evolan kuvailemaa soturieliittiä.⁹⁹ Keskeisenä Evolan oppien välittäjänä uusfasistien parissa toimi Pino Rautin vuonna 1956 perustama järjestö *Ordine Nuovo*, jonka jäsenistä sekä järjestöön läheisissä yhteyksissä olleista henkilöistä monet ovat saaneet tuomioita osallisuuksista terrori-iskuihin.¹⁰⁰

Evolan vaikutuksesta Ordine Nuovon toimintaan osoittaa järjestön johtohenkilöihin kuuluneen Clemente Grazianin toteamus: ”Vuodesta 1953 asti tarkoituksemme on ollut muuntaa Evolan opetukset suoraksi poliittiseksi toiminnaksi.”¹⁰¹ Evola oli esittänyt, että

⁹⁵ Evola, 2002, 274 – 275.

⁹⁶ Evola, 2002, 284 – 286.

⁹⁷ Evola, 2002, 115 – 116.

⁹⁸ Cento Bull, 2007, 11 – 12.

⁹⁹ Wolff, 2014, 266 – 267.

¹⁰⁰ Wolff, 2016, 492 & Cento Bull, 2007, 27.

¹⁰¹ Wolff, 2016, 492.

eräs mahdollinen toimintamalli oli edesauttaa lopullista romahdusta, jonka seurauksena alkaisi uusi historiallinen sykli.¹⁰² Terroristiseen toimintaan osallistunut Ordine Nuovon jäsen Franco Freda tulkitsi Evolan oppien antaneen hyväksynnän yhteiskunnan romahdamista kirjaimellisesti edesauttavan vaikuttamiseen, jollaisia esimerkiksi pommi-iskut olivat, mikäli tällainen toiminta pysyisi modernin poliittisen ilmapiirin korruptoivan vaikutuksen ulkopuolella.

Evolan poliittisen teorian merkityksestä Italian uusfasistiseen terrorismiin lyijyn vuosina on keskusteltu Italiassa 1980-luvulta alkaen. Yhden näkemyksen¹⁰³ mukaan Evolaa ei voi asettaa suoraan vastuuseen uusfasistien väkivallanteoista, sillä hän ei milloinkaan täysin suoraan kehottanut väkivaltaiseen toimintaan, vaan kyse on hänen oppinsa väärintulkinnasta. On epäilemättä täysin totta, ettei Evola ole minkäänlaisessa juridisessa vastuussa terrorista, mutta samalla jätetään huomiotta Evolan kulttuurinen ja älyllinen vaikutus uusfasistien keskuudessa, joka kiistatta oli motivoimassa terrorismia. Evola ei myöskään itse koskaan kokenut tarvetta irtisanoutua Fredan kaltaisten nuorempien uusfasistien poliittisesta aktivismista, vaikka on käytännössä varmaa, että Evola tiesi millaisia asioita hänen opettamallaan filosofialla perusteltiin.¹⁰⁴ Tästä syystä on mielestäni selvää, että Evolalla oli vahva välillinen vaikutus uusfasistien harjoittamaan väkivaltaan. Evolan usein tarkoituksella epämääräisesti muotoillun poliittisen teorian voi perustellusti tulkita kannustavan toimintaan, jossa tekojen seurauksilla, moraalisella oikeutuksella tai edes onnistumisella ei ole merkitystä, kunhan sen motivaatio on tradition oppien nojalla sisäisesti puhdas. Siksi Evolaa ei voi jättää ainakaan moraalisen vastuun ulkopuolelle, kuten Elisabetta Cassina Wolff mielestäni osuvasti toteaa.¹⁰⁵

Uusfasistisen terrorin ohella Evolan suhde fasismiin ylipäänsä on pysynyt kiistanalaisena, sillä vaikka Evola toimi lyhyen ajan Mussolinin hallinnon palveluksessa, niin hän ei koskaan kuulunut fasistiseen puolueeseen, eivätkä italialaiset tai saksalaiset kyenneet hy-

¹⁰² Evola, 2003, 6 – 7, 10.

¹⁰³ Esimerkiksi Alain de Benoistin mukaan väkivaltaan syyllistyneet uusfasistit tulkitsivat Evolaa tämän oman tarkoituksen vastaisesti. Ks. Furlong, 2011b, 36 – 37.

¹⁰⁴ Furlong, 2011b, 35 – 36.

¹⁰⁵ Wolff, 2016, 493.

väksymään hänen näkemyksiään, joten eräiden tutkijoiden mielestä on epäselvää voiko Evolaa nimittää varsinaisesti fasistiksi; henkilökohtaisesti Evola määritteli itsensä varsinaisia fasisteja oikeistolaisemmaksi.¹⁰⁶ Evolan oppien vaikutus Italian politiikkaan pysyi rajallisena Mussolinin valtakauden aikana, jolloin Evolan ajatuksia hyödynnettiin ainoastaan käytännöllisistä syistä muuttuneen ulkopoliittisen tilanteen myötä. Myös sodanjälkeen nousseen uusfasistiliikkeen valtavirta suhtautui Evolan oppirakennelmaan kielteisesti. Tämä seikka yhdessä suhteellisen tuntemattomuutensa kanssa on säästänyt Evolan mainetta tahraantumasta suuren yleisön silmissä. Evolan ajatukset saivat kuitenkin vastakaikua parlamentarismiin pettyneiden uusfasistien parissa, jotka löysivät Evolan filosofiasta ja poliittisesta teoriasta vaihtoehdon vallitsevalle poliittiselle järjestelmälle. Nuorten uusfasistien terrorikampanja valtiota vastaan antoi mielestäni Evolan filosofialle suuremman yhteiskunnallisen merkityksen kuin ensisilmäykseltä voisi olettaa.

Evolan oppien yhteiskunnallinen ja kulttuurinen vaikutus ei rajoitu yksinomaan Italiaan, sillä uusien eri kielille tehtyjen käännösten myötä yhä laajempi joukko ihmisiä sai 1980-luvulta lähtien kosketuksen Evolan filosofiaan. Evolan teokset ovatkin levinneet ehkä hieman yllättäen kylmän sodan jakolinjan toisella puolella olleeseen maahan, Neuvostoliittoon, jonka toisinajattelijoiden parista nousi 1980-luvun lopulla esille hahmo, joka on pyrkinyt jo vuosien ajan tuomaan omaa versiotaan traditionalismista muodossa tai toisessa osaksi Venäjän federaation virallista politiikkaa. Evolan filosofian ja traditionalismin oppien kenties maailmanpoliittisesti merkittävin seuraaja 2000-luvulla löytyykin nähdäkseni Venäjältä, jossa kyseisiä opinkappaleita on tuonut esiin filosofi Aleksandr Dugin.

¹⁰⁶ Sedgwick, 2004, 108 – 109. Evolan suhde fasismiin on tutkijoiden parissa kiistanalainen riippuen pitkälti fasismille annettavasta määritelmästä. Esimerkiksi Roger Griffinin määritelmän mukaan Evola voidaan mielestäni kutsua fasistiksi. Ks. Griffin, 1991, 26.

3. ”Ei Eurooppaa eikä Aasiaa”: Duginin eurasianismi, Evola ja Venäjän geopolitiikka

3.1. Euraasialaisen perinteen airut – Aleksandr Duginin traditionalistinen eurasianismi

”Dugin on [venäläisen] fasismin Pyhä Kyrillos ja Pyhä Methodios.”

- Eduard Limonov¹⁰⁷

Moskovalaiseen upseeriperheeseen¹⁰⁸ vuonna 1962 syntynyt Aleksandr Geljevitš Dugin liittyi 18-vuotiaana Moskovassa toimineeseen Južnskin rinkiin tunnettuun toisinajattelijoiden ryhmään, joka pyrki vastustamaan neuvostosysteemiä poliittisen toiminnan sijaan tutustumalla erilaisiin mystiikan suuntauksiin ja vaihtoehtoihin metafysiisiin oppeihin sekä harjoittamalla – usein alkoholin vauhdittamia – rituaaleja, joiden tarkoitus oli kohottaa osallistujat uudelle todellisuuden tasolle.¹⁰⁹ Muiden Južnskin rinkiin vaikuttaneiden toisinajattelijoiden myötävaikutuksella Dugin tutustui ensimmäistä kertaa Evolan teoksiin, joita oli saatavissa Moskovassa Lenin-kirjastosta; myöhemmin Dugin myös käänsi yhden Evolan teoksista venäjäksi, mikä on ilmeisesti ensimmäinen Venäjällä ilmestynyt Evolan julkaisu.¹¹⁰ Alakulttuuritoiminnassa enemmän kuin opintojensa äärellä viihtynyt Dugin erotettiin muutaman opiskeluvuoden jälkeen neuvostosysteemin pilkkaamisesta syytettynä Moskovassa ilmailuinstituutista vuonna 1983, ja 1980-luvun loppuvuodet hän käytti tehden erilaisia vähäpätöisiä töitä ja opiskellen itsenäisesti filosofiaa sekä ulkomaisia kieliä.¹¹¹ Neuvostoliiton hajottua Dugin on täydentänyt keskenjäänyttä akatee-

¹⁰⁷ Ks. Glover, 2016, 11. Eduard Limonov (Oik. Eduard Savenko) (1943 – 2020) oli venäläinen kirjailija, joka tunnettiin neuvostoaikoina toisinajattelijana ja myöhemmin radikaalin nationalismin kannattajana. Veljekset Kyrillos ja Methodios olivat merkittäviä slaavien parissa 800-luvulla lähetyssaarnaajina toimineita bysanttilaisia pappeja, jotka ovat julistettu ortodoksisen kirkon toimesta pyhimyksiksi.

¹⁰⁸ Duginin isän, Geli Aleksandrovitš Duginin, sotilasurasta on ristiriitaista tietoa, mutta hän oli joko GRU:n tai KGB:n korkea-arvoinen upseeri. Ks. esim. Umland, 2009, 145. Duginin äiti Galina Dugina oli lääkäri.

¹⁰⁹ Laruelle, 2018, 203 – 210, 213, 216 – 217. Moskovalaisesta kaupunginosasta nimensä saaneen ryhmän keskeisiä jäseniä olivat esimerkiksi kirjailija Juri Mamlejev (1931 – 2015), filosofi Geidar Dzemaal (1947 – 2016) ja runoilija Jevgeni Golovin (1938 – 2010). Ryhmä toimi eri kokoonpanoissa 1960-luvulta aina 1980-luvun lopulle asti.

¹¹⁰ Laruelle, 2018, 210, 213 – 214.

¹¹¹ Glover, 2016, 161 – 162.

mista koulutustaan väitellen lopulta sosiologiasta Rostovin valtionyliopistossa 2000-luvun alussa.

Dugin on 1980-luvun jälkipuoliskolta lähtien kehitellyt omaa versiotaan eurasianismista. Duginin itsensä mukaan hänen kehittelemänsä muunnelma yhdistelee 1930-luvun klassiseen eurasianismiin uusia elementtejä traditionalismista, geopolitiikasta, sekä Euroopan uuden oikeiston (ENR)¹¹² ja Weimarin tasavallan konservatiivivallankumouksellisten¹¹³ esittämistä ideoista.¹¹⁴ Dugin onkin ollut merkittävässä roolissa pyrkiessään tuomaan 1980-luvun lopulta lähtien venäläisen äärioikeiston pariin uusia vaikutteita erityisesti läntisen Euroopan äärioikeistolaisista suuntauksista, mihin myös hänen entinen ystävänsä Eduard Limonov viittasi verratessaan Duginia kristinuskoa slaavien keskuuteen levittäneisiin pyhimyksiin.¹¹⁵

Duginin eurasianismin lähtökohtana on tulkintani mukaan traditionalismille tyypillinen oletus siitä, että modernissa maailmassa vallitsee jonkinlainen korruption tila. Evolan ja Guénonin tavoin Dugin vastustaakin demokratiaa, liberalismia ja materialismia, jotka tradition vastaisina moderneina ilmiöinä edustavat rappiota. Dugin avaa näkökulmaansa toteamalla:

”Jaan René Guénonin ja Julius Evolan näkemyksen, jonka mukaan modernismi ja sen ideologinen pohja (individualismi, liberaali demokratia, kapitalismi, konsumerismi jne.) ovat syynä

¹¹² Euroopan uusi oikeisto, johon viitataan usein englanninkielisellä lyhenteellä ENR (*European New Right*), on useiden ajatuspajojen ja julkaisujen kautta toimiva löyhästi yhteen liittynyt poliittis-kulttuurinen liike, joka syntyi 1960-luvulla ranskalaisten oikeistointellektuellien, kuten Alan de Benoistin (s. 1943) ja Guillaume Fayen (1949 – 2019), toimesta. Ranskasta 1970-luvulta alkaen myös muualle Länsi-Eurooppaan, erityisesti Saksaan, Italiaan ja Belgiaan, levinneen liikkeen tarkoitus on ollut uudistaa oikeistolaista ajattelua, mutta samalla säilyttää aikaisempi individualismia, tasa-arvoa ja monikulttuurisuutta kohtaan kohdistettu kritiikki. Ks. esim. Shekhovtsov, 2009a, 699 – 700.

¹¹³ Konservatiivinen vallankumous oli Weimarin tasavallassa maailmansotien välisenä aikana vaikuttanut kulttuurinen liike, jolle keskeistä oli demokratian ja liberalismiin vastustaminen sekä militarismin ihannointi. Liikkeen parissa toimineisiin henkilöihin kuuluivat esimerkiksi Ernst Jünger, Oswald Spengler, Edgar Julius Jung ja Arthur Moeller van den Bruck. Liikkeeseen kuuluneita yhdisti jaettu käsitys siitä, että Weimarin tasavallan demokratia tulisi hylätä yhdessä keisarillisesta Saksasta peräisin olevan varhaisemman konservatismiin kanssa. Konservatiivivallankumouksellisten mielestä demokratian tilalle tuli kehittää jonkinlainen nationalistinen versio sosialismista, jonka perustana olisi oikeisto-vasemmisto – jaottelun hylkäävä sotilashierarkkinen yksinvalta, joka turvaisi Saksan aseman maailmassa, jossa valtiot kilpailevat säälimättömästi omista eduistaan. Ks. Woods, 1996.

¹¹⁴ Dugin, 2014, 11.

¹¹⁵ Glover, 2016, 11.

ihmiskunnan tulevaan katastrofiin, kun taas länsimaisen elämäntavan globaali valta-asema puolestaan johtaa maapallon lopulliseen rappeutumiseen. Länsimaat ovat lähestymässä tuhoaan, eikä meidän tulisi antaa niiden vetää meitä kaikkia mukanaan alas syvyyksiin.”¹¹⁶

Länsimaista levinnyt liberaali, kapitalistinen ja demokraattinen järjestelmä uhkaakin Duginin mukaan venäläisten olemassaoloa erityisesti kulttuurillisesti. Duginin mukaan traditionalismin keskeinen merkitys onkin siinä, että se tarjoaa filosofisia ja konseptuaalisia keinoja ymmärtää modernin maailman ongelmia. Lisäksi traditionalismi toimii uuden, radikaalin konservatistisen pohjana antamalla idean muuttumattomista totuuksista ja uskonnon keskeisestä asemasta, minkä avulla Venäjä kykenee potentiaalisesti välttämään oman häviönsä.¹¹⁷ Dugin toteaaakin traditionalismin:

”[...] antavan globaalin konseptin ”modernista maailmasta” (negatiivinen kategoria) antiteesinä ”Tradition maailmalle” (positiivinen kategoria) ja lisäten länsimaisen sivilisaation kritiikkiin metafyyssisen luonteen, määrittäen eskatologisen, kriittisen ja fataalin sisällön fundamentaalisille (älyllisille, teknologisille, poliittisille ja taloudellisille) prosesseille, joiden alkuperä löytyy läntisestä maailmasta.”¹¹⁸

Venäjä on Duginin mielestään niin biologisen kuin kulttuurisen rappion tilassa, koska etniset venäläiset ovat vieraantuneet mystisestä olemuksestaan.¹¹⁹ Duginin ratkaisumalli tähän kansallisen rappeutumisen ongelmaan vaikuttaa olevan samanlainen kuin Evolalla Italian suhteen: yhteiskuntajärjestelmä tulisi rakentaa uudestaan traditionalismin tarjoamien oppien varaan. Traditionalismiin kuuluvan käsityksen mukaan valtion tulee muodostua äärimmäisen hierarkkisesti, sillä valtiomalli heijastaa todellisuuden henkistä ja hierarkkisesti järjestäytyntä perusrakennetta. Dugin haluaisikin palauttaa Venäjälle

¹¹⁶ Dugin, 2012, 193. ”I share the vision of René Guénon and Julius Evola, who considered modernity and its ideological basis (individualism, liberal democracy, capitalism, consumerism, and so on) to be the cause of the future catastrophe of humanity, and the global domination of the Western lifestyle as the reason for the final degradation of the Earth. The West is approaching its terminus, and we should not let it drag all the rest of us down into the abyss.”

¹¹⁷ Dugin, 2019, 40 – 41.

¹¹⁸ Dugin, 2014, 33. ”[...] gives us the global concept of the ”modern world” (negative category) as the antithesis of the ”world of Tradition” (positive category) and accords criticism of Western civilization a basic metaphysical character, defining the eschatological, critical, and fatal content of the fundamental (intellectual, technological, political and economic) processes that have their origins in the West.”

¹¹⁹ Shekhovtsov, 2008, 496 & Shekhovtsov, 2009, 704.

vanhauskoisen¹²⁰ muodon ortodoksisesta kristillisyydestä, joka on hänen mukaansa säilyttänyt traditionalismille keskeiset periaatteet hierarkian, mystiikan ja metafysiikan arvostamisesta.¹²¹ Siksi Dugin toteaa, että: ”Jos Venäjä haluaa selvitä henkisesti, sen tulee ryhmittäytyä toisen lipun alle: Traditionalismin, radikaalin konservatistien sekä ortodoksisen uskon ja muiden traditionaalisten uskontokuntien alle sekä ”vallankumoukseen postmodernia maailmaa vastaan”. ”¹²²

Radikaali konservatismi ei tarkoita Duginille kuitenkaan väkinäistä muutosvastarintaa. Hän on omaksunut Weimarin tasavallan konservatiivivallankumouksellisten lähtökohdan, jonka mukaan historiallinen muutos on väistämätön tosiasia, eikä historialla ole minkäänlaista lopullista päätepidettä. Konservatiivivallankumoukselliset pitivät keskeisenä Nietzsche luomaa filosofista käsitystä ”ikuisesta paluusta”, joka heidän tulkintansa mukaan takasi mahdollisuuden uudenlaisen, mutta vanhoihin arvoihin perustuvan, yhteiskunnan syntyemiseen. Siksi he eivät sinänsä vastustaneet modernismia tai ajaneet paluuta vanhaan yhteiskuntajärjestykseen.¹²³ Traditionalistien ja konservatiivien tulisi tästä syystä myös Duginin mukaan kritisoida nykyään modernismin sijaan enemmän postmodernismia, josta on tullut ensisijainen yhteiskuntaa hajottava ja entropiaa kohti johtava ideologia.¹²⁴ Lisäksi Dugin pitää konservatiivivallankumouksellisten tavoin tärkeänä tavoitella sitä, että edessä oleva yhteiskunnan historiallisesti välttämätön muutos ohjataan juuri konservatiivien toimesta heidän toivomaansa suuntaan.¹²⁵ Evolan tavoin Dugin näkee, että muutoksen tulisi suuntautua kohti eliitin johtamaa valtiota.

Duginin hahmottelemaan traditionalistiseen ihanneyhteiskuntaan kuuluu oleellisesti so-tilaallisuutta ja voimaa ihannoiva arvomaailma. Kuten Evola, niin myös Dugin arvostaa

¹²⁰ Vanhauskoiset (ven. старобреры) ovat ortodokseja, jotka vastustavat 1600-luvulla ortodoksien kirkolliseen liturgiaan tehtyjä uudistuksia. Vanhauskoisia ryhmiä on ollut alusta lähtien useita erilaisia, joista osa tuli tunnetuiksi äärimmäisestä asketismistaan. Nykyisin useimpia vanhauskoisuuden suuntauksia määrittää vahva uskonnollinen konservatismi.

¹²¹ Laruelle, 2008, 123 – 124.

¹²² Dugin, 2019, 46. ”If Russia wants to survive spiritually, it must stand under a different banner, under the banner of Traditionalism, radical conservatism, Orthodox faith in union with other traditional confessions, and, if you like, under the banner of ”Revolution against the post-modern world”.”

¹²³ Backman, 2020, 302.

¹²⁴ Dugin, 2019, 44.

¹²⁵ Dugin, 2012, 94 – 95, 98 – 100.

sekä sotimista että toimintaa sen itsensä vuoksi, sillä hänen mukaansa ne kuuluvat olennaisesti fyysisesti ja moraalisesti vahvaan ihmistyyppiin.¹²⁶ Duginille sodankäynti näyttäytyy ylipäänsä luonnollisena asiana, joka kuuluu väistämättä osaksi ihmisyyttä, sillä hänen mukaansa ihmiset ovat aina sotineet keskenään.¹²⁷ Sodankäynti ja siihen valmistautuminen on edelleen tarpeellista myös siitä syystä, että Venäjä on jatkuvasti erilaisen vihollisten ympäröimä. Tämän johdosta venäläisten tulisi Duginin mukaan "[...] tiedostaa ja mieltää itsensä sotateiksi, sotivaksi kansaksi, sotaa käyväksi valtioksi sekä sotivaksi uskontokunnaksi."¹²⁸

Sotilaallisen arvomaailman ohella Duginin eurasianismi painottaa moderniin liberalismiin yhdistetyn individualismin sijasta kollektiivin merkitystä. Historian keskeisiä toimijoita ovatkin Duginin mukaan yksittäisten ihmisten sijaan erilaiset etnisyydet (*ethnos*) – tai etnisyyksien edustajista muodostuneet ryhmät –, jotka hänen mukaansa määrittävät ihmisen välittömän identiteetin, johon kuuluvat kieli, tavat ja kulttuuriset sekä psykologiset asenteet.¹²⁹ Etnisyys tai, kuten Venäjän tapauksessa, useammat etnisyydet muodostavat puolestaan perustan kansalle (*narod*), joka yhtä lailla antaa ihmiselle kulttuurin, kielen, ulkonäön ja ylipäänsä elämän, sillä ihminen kuuluu Duginin mielestä väistämättä aina johonkin kansaan.¹³⁰ Etnisyyden ja kansan käsitteet ovat Duginin ajattelussa tiiviisti sidoksissa keskenään, eikä niiden välillä ole kovinkaan suurta eroa, joskin kansaksi muodostuminen vaatii erityistä itsensä tiedostamisen prosessia, mikä puolestaan mahdollistaa valtion ja sivilisaation kehittymisen. Dugin kuvailee tätä etnisyyden ja kansan erottavaa prosessia seuraavalla tavalla:

"Kansa (narod) on etnisyys (ethnos) (tai ryhmä etnisyyksiä), joka on astunut mukaan historiaan, tullut tietoiseksi ajan kulumisesta ja asettanut itselleen ajallisesti rajatun tehtävän. Kansa (narod) on etnisyys (ethnos), jolla on tehtävä. Etnisyys (ethnos) elää nykyisyydessä ja menneisyydessä, tulevaisuuden avautuessa sille vasta silloin, kun siitä tulee kansa (narod). Kansa (narod) lisää etnisyyteen (ethnos) järjestäytyneen tahdon, muun-

¹²⁶ Laruelle, 2008, 134 – 135.

¹²⁷ Dugin, 2017, 17.

¹²⁸ Dugin, 2017, 17. "[But we must] know and think of ourselves as warriors, as a warring *narod*, as a warring country, a warring church."

¹²⁹ Shekhovtsov, 2009, 703.

¹³⁰ Dugin, 2017, 114 – 118.

*taen harmonisen etnisen olemuksen historialliseen, epätasapainoiseen ja aktiiviseen tilaan. Kansassa (narod) aiemmin haajaantunut etninen energia keskittyy tiettyyn pisteeseen.*¹³¹

Duginin käytössä termit etnisyyss (*ethnos*) ja kansa (*narod*) viittaavat ensisijaisesti kulttuuriseen kollektiiviin. Neuvostoantropologian perinteen mukaisesti varsinkin etnisyyden käsitteeseen sisältyy kuitenkin samalla vahva biologiaan viittaava konnotaatio.¹³² Duginin suhtautuminen rotujen välisiin eroihin ja etniseen separatismiin ei olekaan mielestäni täysin selkeä. Dugin on toisaalta ilmaissut vastustavansa rasismia ja käsitystä rotujen välisistä biologiaan pohjautuvista hierarkioista sen nojalla, että hänen mukaansa ei ole mitään objektiivista mittapuuta, jota vasten erilaisia etnisiä ryhmiä ja niiden parissa esiintyviä arvojärjestelmiä voisi keskenään verrata toisiinsa.¹³³ Eurasianismiin kuuluu silti selvästi jonkinlainen oletus ihmisten välisistä biologisista eroista, joilla on yhteiskunnallista merkitystä. Näiden erojen tunnustamisesta ei seuraa Duginin mukaan kuitenkaan eettisessä mielessä rotujen arvottaminen, vaan periaate kaikkien eri kansojen ja etnisyyksien oikeudesta omaan olemassaoloonsa, minkä takia myös "[E]tnisten ryhmien [...] välisten suhteiden tulisi noudattaa omaa sisäistä logiikkaansa".¹³⁴ Dugin on tämän lisäksi korostanut sitä, että etnisten, eli slaavilaistaustaisten, venäläisten tulisi lakisääteisesti turvata etnisen identiteettinsä säilyminen.¹³⁵ Duginille vaikuttaa siksi olevan mielestäni keskeistä, että venäläisten etninen identiteetti voidaan säilyttää tarvittaessa - kenties lainsäädännön avulla tuettujen - pakkokeinojen kautta, eikä hänen mielestään etnisten ryhmien välisten soveliaiden yhteyksien tule selvästikään olla tavallisten ihmisten, vaan traditionaalista yhteiskuntaa johtavan eliitin määriteltävissä.

Varsinaisen rotuoppeihin perustuvan etnonationalismin sijaan Dugin kannattaa Marlené Laruelleen mukaan enemmänkin yhteisöjen hierarkkista jakoa eri kasteihin, mikä muistut-

¹³¹ Dugin, 2017, 151. "The *narod* is the *ethnos* (or group of ethnos) that has stepped into history, become conscious of time, and set itself a task in time. The *narod* is the *ethnos* endowed with a mission. The *ethnos* lives in the present and past. When it becomes a *narod*, the future opens up for it. The *narod* adds to the *ethnos* the structure of an ordered will, transfers the harmonious ethnic being into an unbalanced, historical, active state. In the *narod*, ethnic energy acquires a point of focus, and what was diffuse becomes concentrated in a radial fashion (with a focal orientation)."

¹³² Laruelle, 2008, 139.

¹³³ Dugin, 2014, 168.

¹³⁴ Dugin, 2014, 67 – 68. "Inter-ethnic [...] issues must be decided according to their internal logic."

¹³⁵ Shekhovtsov, 2009, 707.

taa Evolan käsitystä, jonka taustalla oli hänen oppinsa henkisistä roduista.¹³⁶ Toisaalta Duginin erityisesti kulttuurin merkitystä ja etnisten ryhmien oikeutta omaan ainutlaatuiseen olemassaolonsa korostava näkökulma on saanut selkeitä vaikutteita Evolan ohella myös ranskalaisen Alain de Benoistin ja muiden Euroopan uuden oikeiston edustajien kehittämästä etnodifferentialismista, jonka mukaan kaikilla etnisillä ryhmillä on sekä oikeus olemassaoloon että velvollisuus ylläpitää omaa kulttuurista identiteettiään, eikä niiden välille voi muodostaa objektiivista hierarkiaa.¹³⁷ De Benoist ilmaiseekin näkökulmansa biologisista eroista tavalla, joka on ilmiselvästi toiminut esikuvana Duginin käsitykselle asiasta: ”Mikäli olemassa olevat rodut eroavat toisistaan jollain tilastollisella tavalla, niin niiden välillä ei ole silti mitään kvalitatiivista eroa. Eikä ole myös olemassa mitään yleistä paradigmaa, jonka avulla voitaisiin luoda ihmisestä riippumaton rodullinen hierarkia.”¹³⁸

Biologisten erojen arvottamisen ohella de Benoist kiistää myös mahdollisuuden asettaa eri kulttuurit minkäänlaiseen arvojärjestykseen. Jokainen kulttuuri tarjoaa de Benoistin mukaan sen piirissä elävälle ihmiselle ainutlaatuisen sosiaalisen ja historiallisen kontekstin, jonka kautta hän kohtaa ympäröivän todellisuuden ja antaa itselleen vastaukset keskeisiin perimmäisiin kysymyksiin.¹³⁹ Hän pitää maailman todellisena rikkautena juuri erilaisten kulttuurien ja ihmisryhmien määrää ja katsoo tästä syystä, että länsimaiden käsitys omien kulttuuristen arvojensa, kuten ihmisoikeuksien, universaalista totuudesta uhkaa hävittää kulttuurisen monimuotoisuuden.¹⁴⁰

Dugin jakaa nähdäkseni pitkälti sellaisenaan de Benoistin näkemyksen kulttuurin merkittävästä asemasta ihmisen elämän jäsentämisessä.¹⁴¹ Tosin Dugin korostaa de Benoistia vahvemmin kulttuurisen identiteetin selkeää alisteisuutta etnisyydelle itsessään.¹⁴² Monikansallinen euraasialainen valtakunta on silti Duginin näkökulmasta ylipäänsä mahdol-

¹³⁶ Laruelle, 2008, 128 – 129.

¹³⁷ Camus, 2019, 76 – 78.

¹³⁸ De Benoist & Champetier, 2012, 33. ”If existing races vary from one another as regards this or that statistically isolated criterion, there is no absolute qualitative difference among them. Nor is there a global paradigm outside mankind that would permit creating a racial hierarchy.”

¹³⁹ De Benoist & Champetier, 2012, 18 – 19.

¹⁴⁰ De Benoist & Champetier, 2012, 28 – 30.

¹⁴¹ Ks. esim. Dugin, 2014, 137.

¹⁴² Shekhovtsov, 2009, 703 – 704.

linen, koska paikallisista etnisistä eroista huolimatta hän katsoo, että entistä Neuvostoliiton ja Venäjän keisarikunnan multietnistä aluetta yhdistää nimenomaan sekä Euroopasta että Aasiasta erottuva ainutlaatuinen kulttuuri ja arvomaailma.¹⁴³ Toisaalta Venäjän federaation ympärille muodostuvan valtakunnan yhteiskunnallisen toimivuuden suhteen hän korostaa tähän valtakuntaan kuuluvien etnisten ryhmien kulttuurista autonomiaa yhteisen valtiollisen johdon alaisuudessa.¹⁴⁴ Dugin ei olekaan koskaan varsinaisesti tämentänyt sitä, missä suhteissa biologia ja kulttuuri tarkalleen määrittävät etnisyyksiä, tai millaisten periaatteiden varaan etnisten ryhmien välisten yhteyksien tulisi tarkalleen muotoutua, mikä jättää sijaa erilaisille tulkintoille.

Duginin epäselväksi jäävä suhtautuminen biologiseen rotuoppiin ja keskittyminen kulttuuristen erojen korostamiseen on nähdäkseni täysin tarkoituksenmukaista, sillä rotuopit assosioidaan yleisesti usein fasismiin. Neuvostoliittolainen käsitys fasismista oli huomattavasti laajempi kuin mitä fasismi on vaikkapa Griffinin määritelmän mukaan. Neuvostopropagandassa fasismia käytettiin haukkumasanana, ja siksi sillä viitattiin usein keskenään hyvin erilaisiin ilmiöihin ja poliittisiin suuntauksiin, kuten yhdysvaltalaiseen konservatismiin ja kiinalaiseen kommunismiin.¹⁴⁵ Usein kyseessä oli viittaus kohteen oletettuun tai todelliseen neuvostovastaisuuteen, koska Neuvostoliittoa pidettiin keskeisenä antifasismien edustajana. Käsitys fasismista venäläisvastaisuutena ja Venäjälle vieraina ilmiönä on säilynyt myös Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen. Viime vuosina tämä on ollut nähtävissä esimerkiksi venäläisessä propagandassa Ukrainan konfliktiin liittyen, jossa Ukrainan Maidanin vallankumouksen jälkeistä uutta hallitusta on toistuvasti nimitetty fasistijuntaksi ja Itä-Ukrainassa käytävää sotaa puolestaan antifasistiseksi taisteluksi.¹⁴⁶

Duginin filosofiassa on vahvasti mukana käsitys etnisten venäläisten rappiollisen tilan aiheuttamasta uudistumistarpeesta sekä päämäärä eliitin johdolla toimivan, traditionalismin oppeihin nojaavan euraasialaisen suurvallan luomisesta, mikä täyttää mielestäni selkeästi Griffinin antaman fasismien määritelmän. Ottaen huomioon, että toisen maail-

¹⁴³ Dugin, 2017, 110.

¹⁴⁴ Laruelle, 2008, 140.

¹⁴⁵ Umland, 2005, 36 – 38.

¹⁴⁶ Zhurzhenko, 2015.

mansodan tuhojen luoman historiallisen muiston vakiinnuttama äärimmäisen negatiivinen suhtautuminen fasismiin venäläisten keskuudessa kannustaa venäläistä äärioikeistoa pyrkimästä edelleen välttämään assosioitumista siihen¹⁴⁷, ei ole mielestäni ihme, että myös Dugin haluaa etsiä keinoja välttääkseen ajattelunsa leimaamista fasistiseksi. Evolan traditionalismi on epäilemättä hyödyllinen inspiraation lähde Duginille. Huolimatta siitä, että Evola yritti vuosien ajan vaikuttaa Italian fasistien ja Saksan kansallissosialistien politiikkaan, ja että hänen filosofiansa vaikutuksesta italialaiseen uusfasismiin ei ole epäselvyyttä, niin Evolaa eivät kaikki tutkijat luokittele fasistiksi, vaikka myös hänen filosofiansa täyttää nähdäkseni helposti Griffinin määritelmän fasismista.¹⁴⁸ Evola on lisäksi pysynyt suurelle yleisölle tuntemattomana ajattelijana, joten hänen filosofiaansa viittaaminen ei luo venäläisen yleisön parissa automaattisia konnotaatioita fasismiin, mikä todennäköisesti vähentäisi esitettyjen ideoiden vetovoimaa. Siten Duginilla on nähdäkseni sekä filosofinen että käytännön poliittinen syy nojautua Evolan traditionalismiin ja mieltää itsensä juuri traditionalistiksi¹⁴⁹ - samat syyt pätevät epäilemättä myös konservatiivivallankumouksellisiin ja Euroopan uuteen oikeistoon turvautumisen osalta.

Duginin eurasianismi perustuu näkemykseni mukaan keskeisiltä osiltaan Evolan muotoilemaan versioon traditionalistisesta filosofiasta. Jo ensimmäisissä omissa teoksissaan, jotka julkaistiin 1980-luvun lopulla, Dugin ajoi Evolaan nojaten Venäjälle hengelliseen aristokratiaan perustuvaa autoritaarista järjestelmää, jonka johdossa olisivat pappien ja soturien muodostamat kastit.¹⁵⁰ Duginin ajattelu on pysynyt olennaisesti samanlaisena, vaikka hän onkin vuosien mittaan lisännyt eurasianismiinsa myös vaikutteita geopolitiikasta sekä Euroopan uuden oikeiston ja Weimarin tasavallan konservatiivivallankumouksellisten esittämistä ideoista. Kontekstista riippuen Dugin on pyrkinyt tuomaan esiin erilaisille yleisöille eri puolia omasta filosofiastaan, mistä syystä Marlené Laruelle on kutsu-

¹⁴⁷ Umland, 2005, 40.

¹⁴⁸ Ks. esim. Gregor, 2005, 198. A. James Gregorin mukaan Evola ei ollut koskaan fasisti, vaan hänen pyrkimyksenään oli antaa fasismiin liitetyille käsitteille uudet merkitykset.

¹⁴⁹ Dugin hyödyntää lähinnä Evolan eikä esimerkiksi Guénonin oppeja. Tästä syystä Anton Shekhovtsov ja Andreas Umland kyseenalaistavat sen, että Dugin olisi varsinainen traditionalisti, vaikka hän on toistuvasti viitannut itseensä traditionalistina. Heidän mukaansa edes Evola ei ole täysverinen traditionalisti, koska hänen filosofinen systeeminsä eroaa monilta osin Guénonin kehittämästä traditionalismista. Ks. Shekhovtsov & Umland, 2009. Mark Sedgwick pitää Duginia puolestaan traditionalistina, ks. Sedgwick, 2004, 221 – 240.

¹⁵⁰ Glover, 2016, 173 – 174.

nut häntä ”kameleontin kaltaiseksi ajattelijaksi”.¹⁵¹ Suurimman näkyvyyden kaikista Duginin ajattelun eri puolista on saavuttanut kuitenkin eurasianistinen geopolitiikka varsinaisten traditionalististen oppien sijaan, jotka epäilemättä ovat monille liian mystiikkaan painottuneita.

¹⁵¹ Laruelle, 2019, 158.

3.2. Imperiumin vastaisku – Duginin geopolitiittisen teorian suhde Venäjän federaation hallinnon politiikkaan

”Venäjä on aina nähnyt itsensä euraasialaisena valtiona.”

– Vladimir Putin¹⁵²

Euroopan uudelta oikeistolta peräisin oleva käsite metapolitiikka tarkoittaa pyrkimystä vaikuttaa vallitsevaan kulttuuriin niin, että yhteiskunnallinen arvomaailma muuttuu. Taustalla on ajatus siitä, että liberaalit arvot, kuten tasa-arvo, ovat saavuttaneet hegemonian länsimaisessa kulttuurissa, eikä yhteiskunta ole mahdollista muuttaa ilman yleisessä arvomaailmassa tapahtuvaa siirtymää poispäin liberalismien ajamista arvoista.¹⁵³ Metapolitiittinen vaikuttaminen saattaa kohdistua yleisesti eri kulttuurinmuotoihin, kuten koulutusjärjestelmään, elokuvateollisuuteen tai lehdistöön, milloin tarkoitus on vaikuttaa koko väestöön, tai kapeammin vain yksittäisiin alakulttuureihin, milloin vaikutuksen kohteena on selkeämmin rajattu kohderyhmä.¹⁵⁴

Metapolitiikka juontaa juurensa italialaisen marxistin Antonio Gramscin hegemoniateoriaan, jolla Gramsci tarkoitti johtavan luokan kulttuurin välityksellä ylläpitämää yhteiskunnallista valta-asetelmaa.¹⁵⁵ Erityisesti älymystöllä on oleellinen rooli yhteiskunnallisen valta-aseman ylläpitämisessä, sillä Gramscin mukaan: ”Intellektuellit ovat johtavan luokan ”edustajia” harjoittaessaan sosiaalisen hegemonian ja poliittisen vallan alaisia tehtäviä.”¹⁵⁶ Gramscin mukaillen metapolitiittisen teorian mukaan vallankumouksen toteuttaminen ilman yhteiskunnan kulttuuriin ja arvoihin vaikuttavien toimijoiden tukea on haastavaa tai jopa mahdotonta. Metapolitiittisen toiminnan taustaoletuksena onkin, että yhteiskunnallinen muutos on mahdollista toteuttaa ilman suoraa poliittista toimin-

¹⁵² Glover, 2016, 255. Venäjän federaation presidentti Vladimir Putin esitti näkemyksensä Kazakstaniin kohdistuneen valtiovierailun yhteydessä.

¹⁵³ Teitelbaum, 2019, 261.

¹⁵⁴ Teitelbaum, 2019, 261 – 262.

¹⁵⁵ Simon, 1991, 28 – 32, 120 – 121.

¹⁵⁶ Gramsci, 1992, 12. ”The intellectuals are the dominant group's "deputies" exercising the subaltern functions of social hegemony and political government.”

taa kulttuurista ilmapiiriä muokkaamalla.¹⁵⁷ Tarkoituksena on vaikuttaa erityisesti korkeakoulutettuihin akateemisen maailman ja kulttuurin parissa toimiviin henkilöihin, joiden avulla myös muut yhteiskuntaluokat voidaan saada omaksumaan halutut arvot, mikä mahdollistaa lopulta laajemmat poliittiset muutokset.

Duginin poliittisten vaikuttamisyritysten keskiössä on ollut pyrkimys levittää venäläisen yhteiskunnan keskuuteen eurasianismin nationalistista ideologiaa.¹⁵⁸ Suoran poliittisen vaikutusvallan tavoittelemisen sijasta Dugin on yrittänyt ensisijaisesti muuttaa yhteiskunnallista keskustelua toivomaansa suuntaan. Dugin kuvailee näkemystään poliittisesta toiminnasta seuraavasti:

”Meitä eivät vastusta kuin intellektuellien muodostama eliitti, jolla kuitenkin on hegemoninen asema. Eliitin fyysinen voima ei ole kuin harha ja illuusio: sen luomat sanat, tekstit ja diskurssi ovat ne asiat, joilla lopulta on merkitystä. Koska eliitin mahti on sen ajatuksissa, niin juuri ajatusten tasolla meidän täytyy taistella sekä voittaa. Kaikki fyysiset esteet, jotka kohtaamme, ovat viime kädessä olemattomia. Vain ajatukset ovat todella olemassa.”¹⁵⁹

Kamppailu poliittisesta hegemoniasta käydäänkin Duginin käsityksen mukaan keskeisesti yhteiskunnalliseen diskurssiin hyväksytyjen ajatusten välillä, eikä fyysisellä tasolla. Tästä syystä on mielestäni selvää, että Duginin poliittisen toiminnan lähtökohta on metapoliittisen teorian tarjoamien käytäntöjen soveltamisessa venäläiseen yhteiskuntaan, ja hänen poliittista uraansa tulee siksi tarkastella metapoliittisen teorian viitekehyksessä.

Duginin yritykset tuoda omaa ajatteluaan osaksi Venäjän politiikkaa saivat alkunsa 1980-luvun lopulla Neuvostoliiton viimeisinä vuosina, jolloin Neuvostoliiton kommunistisen

¹⁵⁷ Griffin, 2000, 43.

¹⁵⁸ Shekhovtsov, 2009, 708.

¹⁵⁹ Dugin, 2014, 171. ”Opposing us is nothing more than an intellectual elite, but it is a hegemonic one. All its material power is nothing but an illusion and a phantasm: its texts, discourse, and words are what really counts. Its force lay in its thought. And it is on the level of thought that we have to fight and, finally, win. Everything material that opposes us is actually nothing but pure privation. Only thought really exists.”

puolueen johto oli alkanut tiedostaa, että valtion virallinen sosialistinen ideologia oli menettänyt vetovoimansa talouden taantuessa ja sosiaalisten ongelmien kasautuessa. Ideologisen muutoksen tarve ymmärrettiin, mutta yksimielisyyttä sen suhteen, mihin suuntaan muutos tulisi tehdä, ei löytynyt.¹⁶⁰ Nationalismia ei ollut periaatteessa hyväksytty kansojen ystäväyyttä ja yhtenäisyyttä korostaneessa Neuvostoliitossa, vaikka käytännön tasolla isovenäläinen imperialistinen nationalismi oli osa neuvostokulttuuria vähintään toisesta maailmansodasta lähtien, kun Stalinin käskystä neuvostojohdosta alkoi sodan aikana korostaa sen kansallista luonnetta.¹⁶¹ Virallisesti venäläinen nationalismi pysyi silti puhtaasti maanalaisena aatteena eräiden neuvostoälymystöön kuuluneiden toisinajattelijoiden keskuudessa. Vasta neuvostojohdosta Mihail Gorbatšovin 1980-luvun puolivälissä aloittamat uudistusohjelmat laajensivat sananvapautta ja antoivat kansallismielisille toisinajattelijoille ensimmäistä kertaa vuosikymmeniin mahdollisuuden tuoda sanomaansa vapaasti esiin julkiseen keskusteluun. Seurauksena nationalismin suosio kasvoi merkittävästi sekä Venäjällä että muissa Neuvostoliiton ja sen valtapiiriin kuuluneilla alueilla, mikä oli osaltaan vaikuttamassa Neuvostoliiton lopulliseen romahdukseen vuoden 1991 joulukuussa.

Tiedustelupalvelu KGB ja kommunistinen puolue pyrkivät sekä etsimään uusia poliittisia vaihtoehtoja kommunistiselle ideologialle että säilyttämään valtansa luomalla uusia poliittisia organisaatioita ja järjestöjä, joiden tehtävä oli usein kaksinainen: toisaalta niiden tuli auttaa toteuttamaan reformeja valtiokoneiston hallinnassa, ja samalla tarkoitus oli mustamaalata uusia kilpailevia poliittisia toimijoita, kuten nopeasti kasvavaa demokraatiiliikettä.¹⁶² Uuden poliittisen tilanteen myötä erilaisiin nationalistisiin järjestöihin alettiin kiinnittää yhä enemmän huomiota neuvostojohdon taholta, sillä nationalismi nähtiin mahdollisena kommunismin korvaajana. Duginin ensikosketus politiikkaan olikin hänen liittymisensä vuonna 1987 äärintationalistiseen, luultavasti KGB:n kontrolloimaan, Pamjat-järjestöön¹⁶³, jonka linjaa hän toivoi kykenevänsä muuttamaan traditionalistiseen

¹⁶⁰ Glover, 2016, 168.

¹⁶¹ Rees, 1998, 87 – 90 & Saharov, 1998, 15.

¹⁶² Glover, 2016, 168 – 169.

¹⁶³ Ven. Память, suom. Muisto. Alunperin vuonna 1974 perustettu järjestö keskittyi alkuvaiheessa venäläisen kulttuuriperinnön säilyttämiseen, mutta siitä kehittyi 1980-luvulla äärintationalistinen poliittinen organisaatio, jonka tarkoitus oli mahdollisesti pitää nousevia kansallismielisiä toimijoita valtion valvonnassa.

suuntaan. Antisemitistisen ja äärimmäisen konservatiivisen järjestön parissa ei kuitenkaan koettu kiinnostusta Duginin traditionalismiin perustuvia ajatuksia kohtaan, ja hän jätti järjestön vuonna 1989.¹⁶⁴

Duginin seuraava merkittävä poliittinen projekti oli hänen yhdessä neuvostoliittolaisesta toisinajattelijasta äärintationalismin kannattajaksi muuttuneen kirjailija Eduard Limonovin kanssa keväällä 1994 perustamansa kansallibolsevistinen puolue. Aidon poliittista vaikutusvaltaa tavoittelevan puolueen sijaan kyse oli lähinnä eräänlaisesta vastakulttuurisesta performanssista, jonka avulla pyrittiin saavuttamaan vaikutusvaltaa nuorison parissa. Jäseniä esimerkiksi kannustettiin varsinaisen poliittisen toiminnan sijaan tekemään erilaisia julkisuustempauksia, kuten sotkemaan elokuvateattereita, joissa esitettiin länsimaisia elokuvia.¹⁶⁵ Dugin kuului pienimuotoista kulttisuosiota lähinnä taiteilijoiden ja muusikoiden parissa saaneeseen puolueeseen vuoteen 1998 asti, jolloin hän erosi siitä riitaannuttuaan pahasti Limonovin kanssa.¹⁶⁶

Dugin toimitti ja julkaisi 1990-luvun aikana lukuisia traditionalismia, mystiikkaa ja poliittisia teemoja käsitteleviä lehtiä ja kirjoja, jotka saivat suosiota venäläisiin äärintationalistiin piireihin kuuluneiden joukossa, mutta jäivät näkyvyydeltään muuten varsin vaatimattomiksi.¹⁶⁷ Ne herättivät kuitenkin Venäjän sotilasjohtoon yhteyksiä omaavan äärintationalisti Aleksandr Prohanovin huomion, joka järjesti Duginille kontakteja armeijan korkea-arvoisiin komentajiin, minkä seurauksena Dugin alkoi luennoida Venäjän armeijan yleisesikunta-akatemiassa 1990-luvun puolivälissä. Yleisesikunta-akatemiassa pidettyjen luentojen ja sen henkilökunnan kanssa käytyjen keskustelujen pohjalta Dugin julkaisi ensimmäisen geopolitiikkaansa keskittyvän teoksensa *Osnovy geopolitiki*¹⁶⁸ vuonna 1997.¹⁶⁹ Siitä tuli välittömästi suosittu, jonka vanavedessä julkaistiin muutaman vuoden kuluessa lukuisia muita geopolitiikkaa käsitteleviä kirjoja, jotka plagioivat häpeilemättä

¹⁶⁴ Sedgwick, 2004, 224.

¹⁶⁵ Glover, 2016, 225 – 226.

¹⁶⁶ Glover, 2016, 213, 228 – 231.

¹⁶⁷ Umland, 2010, 148 – 149.

¹⁶⁸ Ven. alk. Основы геополитики: геополитическое будущее России, Moscow: Arktogeya, 1997. Suomeksi käännettynä teoksen nimi olisi Geopolitiikan perusteet: Venäjän geopolitiittinen tulevaisuus.

¹⁶⁹ Glover, 2016, 181 – 186, 201, 204 – 205.

Duginin ideoita.¹⁷⁰ *Osnovy geopolitiki* on pysynyt ilmestymisestään saakka vaikutusvaltaisena teoksena erityisesti venäläisten sotilaspiirien parissa, ja sitä on käytetty pitkään oppikirjana Venäjän sotilaallisissa korkeakouluissa.¹⁷¹ Duginin avulla geopolitiikasta tuli-kin ylipäänsä Venäjällä akateemisesti tunnustettu oppiaine, mikä herätti samalla uudelleen henkiin historiallisesti pitkäaikaisen keskustelun Venäjän asemasta suurvaltana.¹⁷²

Duginin geopolitiikka on pysynyt perusosiltaan samanlaisena alusta saakka. Hän lähtee liikkeelle käsityksestä, että maailmanpolitiikan keskeinen ongelma on Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen syntynyt yksinapaisuus, jonka takia ainoa jäljellä oleva supervaltta, Yhdysvallat, kykenee levittämään liberalismiin, vapaiden markkinoiden ja demokratian ideologiaa, joita Yhdysvaltojen poliittinen johto pitää Duginin mukaan universaaleina to-
tuuksina.¹⁷³ Tähän yhdistyy oleellisesti globalisaatioprosessi, sillä Dugin näkee globalisaation anglosaksisten maiden, ja erityisesti siis Yhdysvaltojen, pyrkimyksenä ylläpitää yksinapaista maailmaa ja asettaa siten lopulta koko maailma yhden hallinnollis-ekonomisen systeemin vallan alle, mitä varsinkin kaikkien traditionalistien pitäisi yhdes-
sä vastustaa.¹⁷⁴ Dugin kuvailee globalisaatiota seuraavalla tavalla: ”Globalisaatio on yksiulotteinen ja yksisuuntainen ilmiö, joka yrittää yleistää länsimaisen (eli oleellisesti anglosaksisen ja amerikkalaisen) näkökulman siitä, kuinka ihmisten historiaa voidaan parhaiten ohjata.”¹⁷⁵ Dugin pitääkin käsitystä liberalismiin ja länsimaisten arvojen yleispätevyydestä ainoastaan uudenaikaisena totalitarismin muotona, joka uhkaa lopulta sekoittaa kaikki etnisyydet sekä kulttuurit keskenään.

Duginin geopolitiittinen teoria jakaa maailman neljään maantieteelliseen vyöhykkeeseen leveyspiirien mukaan sisältäen alueita pohjoisesta etelään katsoen. Vyöhykkeet muodostuvat tosin osittain myös niissä vallitsevien kulttuurien kautta, eivätkä ne seuraa tiukasti leveyspiirejä. Nämä maantieteelliset alueet ovat angloamerikkalainen, afroeurooppalai-

¹⁷⁰ Glover, 2016, 234, 239.

¹⁷¹ Umland, 2010, 150.

¹⁷² Laruelle, 2019, 162 – 163.

¹⁷³ Ks. esim. Dugin, 2012, 71 – 74.

¹⁷⁴ Dugin, 2014, 42 – 43, 101 – 102.

¹⁷⁵ Dugin, 2014, 42. ”Globalization is a one-dimensional, one-vector, phenomenon that tries to universalize the Western (essentially Anglo-Saxon and American) point of view concerning how to best manage human history.”

nen, euraasialainen sekä Tyynenmeren ja Kaukoidän vyöhyke.¹⁷⁶ Suuret maantieteelliset vyöhykkeet jakautuvat vielä sisäisesti pienempiin yhteisesti jaettuun kulttuuriin pohjautuviin suuralueisiin, joita Dugin on määritellyt yhteensä kaksitoista.¹⁷⁷ Kulttuurien yhdistämät imperiumit ylläpitäisivät Duginin käsityksen mukaan poliittista tasapainoa sekä ehkäisisivät paikallisia konflikteja, jotka hänen mukaansa liittyvät usein kansallisvaltioiden välisiin kiistoihin. Duginin lopullisena päämääränä onkin luoda teoria moninapaisesta maailmanpoliittisesta järjestelmästä, joka perustuisi kansallisvaltioiden sijaan juuri alueellisiin imperiumeihin, jotka rakentuisivat kulttuurillisesti yhtenäisten suuralueiden mukaisesti.¹⁷⁸

Onnistuakseen moninapaisen maailmanjärjestyksen luomisessa, Venäjän federaation tulisi Duginin käsityksen nojalla luoda itsestään kansallisvaltion sijaan jaettuun euraasialaiseen kulttuuriin perustuva imperiumi, joka kattaisi Itsenäisten valtioiden yhteisöön¹⁷⁹, eli entiseen Neuvostoliittoon, kuuluvat maat. Duginin mukaan tämä on välttämätöntä, sillä Venäjän federaatiolla ei ole yksin resursseja vastustaa Yhdysvaltojen maailmanpoliittista dominanssia, vaan sen on voimistuakseen palautettava vaikutusvaltansa vanhoihin neuvostomaihin.¹⁸⁰ Oleellista Venäjän kannalta on Duginin mielestä myös muodostaa strategisia liittolaissuhteita Saksan, Iranin ja Japanin kanssa, sillä ne edustavat hänen mielestään omilla alueillaan kulttuurisia valtakeskuksia, ollen samalla myös historiallisesti anglosaksisten maiden vastaisia valtioita.¹⁸¹

¹⁷⁶ Dugin, 2014, 47, 57, 73 – 78. Ks. Kuva 3. Ensimmäinen, angloamerikkalainen, vyöhyke sisältää Pohjois- ja Etelä-Amerikan mantereet sekä Iso-Britannian, Australian ja Uuden-Seelannin. Afroeurooppalainen vyöhyke sisältää Afrikan ja Euroopan mantereet pois lukien itäisen Euroopan vanhat neuvostomaat, joihin kuuluvat Valko-Venäjä ja Ukraina itäinen puolisko. Euraasialaiseen vyöhykkeeseen kuuluvat Venäjän lisäksi Neuvostoliittoon kuuluneet maat sekä Iran, Afganistan, Intia ja Pakistan. Tyynenmeren ja Kaukoidän vyöhyke koostuu Itä-Aasian ohella Kiinasta, Japanista, Indonesiasta ja tyynenmeren saarista.

¹⁷⁷ Dugin, 2014, 47 – 48, 58. Ks. Kuva 4. Duginin määritelmän mukaiset kulttuuriset suuralueet ovat: 1. Pohjois-Amerikan suuralue. 2. Keski-Amerikan suuralue. 3. Etelä-Amerikan suuralue. 4. Euroopan suuralue. 5. Arabialais-islamalainen suuralue. 6. Trans-Saharan suuralue. 7. Venäläis-euraasialainen suuralue. 8. Mannermaisen islamin suuralue. 9. Hindulainen suuralue. 10. Kiinalainen suuralue. 11. Japanilainen suuralue. 12. Tyynenmeren suuralue.

¹⁷⁸ Dugin, 2014, 60 – 62.

¹⁷⁹ Itsenäisten valtioiden yhteisöön, johon viitataan usein englanninkielisellä lyhenteellä CIS (Commonwealth of Independent States), kuuluvat Venäjän lisäksi Azerbaidžan, Armenia, Valko-Venäjä, Kazakstan, Kirgisia, Moldova, Tadžikistan ja Uzbekistan. Entisiä jäsenmaita ovat myös Ukraina ja Georgia.

¹⁸⁰ Dugin, 2017, 102 – 104.

¹⁸¹ Ingram, 2001, 1037 – 1041.

Venäjän tulee Duginin mukaan siis estää sellaisten Venäjän valtapiiristä etääntymistä yrittävien entisten neuvostomaiden, kuten Georgian ja Ukrainan, integroituminen Natoon ja samalla Yhdysvaltojen yhteyteen, koska muuten imperiumin rakentaminen ei olisi mahdollista.¹⁸² Erityisesti Ukraina aiheuttaa keskeisen maantieteellisen sijaintinsa takia merkittävän uhan Venäjälle, mistä syystä Ukraina tulisi hajottaa itäiseen ja läntiseen osaan, joista edellinen liittyisi osaksi Venäjää ja jälkimmäinen siirtyisi osaksi Euroopan suuraluetta.¹⁸³ Duginin mukaan Euraasian tulisi muodostua juuri Venäjän ympärille, koska hänen mukaansa: ”Tämä itsenäinen kulttuurinen kokonaisuus muodostui Venäjän kielten, kulttuurin ja perinteiden ympärille avautuen kaikille veljeskansoille, jotka yhdessä venäläisten kanssa rakensivat sekä Venäjän keisarikunnan että Neuvostoliiton.”¹⁸⁴ Dugin oikeuttaa siten entisten neuvostomaiden säilyttämisen Venäjän yhteydessä sillä, että niiden jakama sama kulttuurinen ydin voi säilyä vain imperiumin turvaamana.

Vuosituhanne vaihtuessa presidentiksi noussut Vladimir Putin totesi 13.11.2000 Kazakstaniin tekemänsä valtiovierailun aikana Venäjän olevan euraasialainen valtio.¹⁸⁵ Kyseinen lausunto Venäjän valtion luonteesta oli tuskin sattumanvarainen, vaan sen taustalla oli ajankohtainen poliittinen kriisi, jonka seurauksena Duginin eurasianismi oli noussut Venäjän poliittisen johdon tietoisuuteen. Putin oli jo edellisen vuoden syksyllä pääministerinä toimiessaan lähettänyt Venäjän asevoimien joukot Tšetšeniaan aloittaen toisen sodan alun perin Neuvostoliiton hajoamisen yhteydessä kapinaan nousseen Pohjois-Kaukasuksella sijaitsevan alueen separatistien kanssa. Vuosina 1994 – 1996 käyty ensimmäinen Tšetšenian sota oli päättynyt Venäjän kannalta häpeälliseen tappioon ja sen joukkojen vetäytymiseen Tšetšeniasta. Uusi sota sai alkunsa tuhoisien pommi-iskujen sarjasta, joita oli tapahtunut useissa venäläisissä kaupungeissa.¹⁸⁶ Venäläisten sotilaalli-

¹⁸² Dugin, 2017, 104 – 105.

¹⁸³ Ingram, 2001, 1041 – 1043.

¹⁸⁴ Dugin, 2017, 110 – 111. ”This independent cultural ensemble was formed around Russian culture, the Russian language, and Russian traditions, opened for all other brotherly nations that had built together with Russians both the Russian Empire and the Soviet Union.”

¹⁸⁵ Glover, 2016, 255.

¹⁸⁶ Glover, 2016, 250 – 252. Tšetšeenimilitanttien kerrostaloihin syyskuussa 1999 kohdistamissa terrori-iskuissa kuoli yhteensä 293 ihmistä.

nen menestys oli alusta lähtien huomattavasti parempi kuin ensimmäisessä sodassa, mikä ajoi osan tšetšeenijohtajista nopeasti rauhanneuvotteluihin.

Dugin kutsuttiin mukaan neuvotteluihin, sillä merkittävä tšetšeenipäällikkö Hodz-Ahmet Nuhajev tunnustautui eurasianistiksi ja Duginin näkemysten kannattajaksi, jonka mielestä Tšetšenia turvaisi kulttuurisen olemassaolonsa parhaiten osana euraasialaista valtakuntaa. Venäjän johdossa ajateltiinkin tšetšeenille olevan suoran antautumisen sijasta helpompaa julistautua osaksi Venäjän johtamaa euraasialaisten kansojen yhteistä liittoutumaa.¹⁸⁷ Nuhajevin kanssa käydyt neuvottelut päättyivät lopulta tuloksetta, mutta ne heikensivät oleellisesti tšetšeenien vastarintaa synnyttämällä kapinallisjohtajien keskuudessa kiistoja rauhanneuvottelujen mielekkyydestä, mikä varmisti venäläisten sotilaallisen voiton. Sotilaallisesti kukistetun Tšetšenian johtajaksi nousi lopulta Kremlin tukema venäläisten puolelle loikannut entinen separatistijohtaja Ahmat Kadyrov.¹⁸⁸ Duginin eurasianismi oli nyt osoittautunut käytännön tasolla hyödylliseksi poliittiseksi välineeksi Venäjän johdolle.

Ensimmäisen geopolittisen kirjansa suosion, ja Tšetšenian sodan neuvottelujen tarjoaman nosteen innoittama Dugin pyrki entistä voimakkaammin vaikuttamaan suoraan Venäjän federaation politiikkaan jättäen metapolittisen toimintamallin taka-alalle. Hänen oli onnistunut päästä jo vuonna 1999 joksikin aikaa Venäjän federaation kommunistista puoluetta edustaneen Duuman puhemiehenä toimineen Gennadi Seleznjovin avustajaksi. Muutamaa vuotta myöhemmin Dugin perusti Euraasialaisen liikkeen¹⁸⁹, jonka tarkoitus oli edistää virallisten poliittisten kanavien kautta hänen eurasianismiinsa liittyvien opinkappaleiden leviämistä yhteiskunnan eri osiin. Liike sai alkuvaiheessa runsaasti taloudellista tukea, jonka takana olivat mahdollisesti Venäjän eri tiedustelupalvelut, joiden kiinnostus eurasianismin mahdollista hyödyntämistä kohtaan oli entisestään kasvanut.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Glover, 2016, 260 – 263.

¹⁸⁸ Glover, 2016, 263 – 265. Ahmat Kadyrov kuoli tšetšeenimilitanttien pommi-iskussa vuonna 2004, jonka jälkeen Tšetšeniaa on johtanut hänen poikansa Ramzan Kadyrov.

¹⁸⁹ Ks. Dugin, 2014, 87 – 88. Ven. Евразия. Duginin kansainväliseksi laajentunut järjestö, joka toimii pienimuotoisesti 22 maassa, tunnetaan nykyään yleisesti englanninkielisellä nimellään International Eurasian Movement.

¹⁹⁰ Sedgwick, 2004, 234 – 236.

Euraasialaisen liikkeen jäsenmäärä nousi nopeasti muutamaan tuhanteen, ja vuonna 2002 liike muuntui puolueeksi yrittäen saavuttaa menestystä seuraavana vuonna järjestetyissä Duuman vaaleissa.¹⁹¹ Vaalimenestys jäi olemattomaksi, minkä jälkeen Duginin liike hylkäsi lopullisesti puoluetöiminnan palaten takaisin parlamentarismien ulkopuoliseen vaikuttamiseen, mutta sen suosio pysyi laskusuuntaisena eikä se onnistunut saamaan enää tulevina vuosina merkittävää tukea valtion viranomaisilta.¹⁹² Euraasialaisen liikkeen epäonnistuttua puolueena Dugin jätti yritykset vaikuttaa Venäjän yhteiskuntaan suoran poliittisen toiminnan kautta ja palasi takaisin metapoliittiseen toimintaan.

Dugin oli onnistunut varmistamaan pääsynsä yliopistomaailmaan geopoliittisten teorioidensa suosion myötä, mutta varsinaisen akateemisen uransa huipun Dugin saavutti vuonna 2008, jolloin hänet nimitettiin arvostettuun Moskovän valtionyliopistoon sosiologian laitoksen apulaisprofessoriksi. Dugin perusti laitokselle konservatismien tutkimuksen keskuksen, jonka avoimesti ilmaistu päämäärä oli vastustaa liberaalien oppien leviämistä ja kehittää venäläistä konservatismia eteenpäin.¹⁹³ Yliopistossa työskennellessään Dugin kehitti opiskelijoille suunnattua ”konservatiivista lukujärjestystä”, jossa yhdistyivät filosofian, sosiologian ja uskontotieteen kaltaiset perinteiset oppiaineet Duginin omiin teorioihin.¹⁹⁴ Konservatiivisen arvomaailman jatkuva esiintuominen osoittaa mielestäni Duginin akateemiseen uraan liittyvän selkeästi pitkäaikaisen metapoliittisen tavoitteen: mikäli hänen filosofiansa leviäisi opiskelijoiden pariin, jotka puolestaan kykenisivät oletetusti tulevina eliitin edustajina aikaa myöten viemään hänen teorioitaan suuren yleisön pariin, niin Duginin onnistuisi epäsuorasti muokata yhteiskuntaa eurasianismien esittämään suuntaan.

Akateemisesta läpimurrosta huolimatta Dugin pysyi 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen alkupuolen jälkeen kuitenkin pitkään poissa valtiollisten medioiden piiristä epäonnistuttuaan luomaan laajaa kannatusta saanutta poliittista järjestöä, ja tilanne muuttui vasta Putinin kolmannen presidenttikauden alussa. Kahden aikaisemman kau-

¹⁹¹ Sedgwick, 2004, 236 – 237.

¹⁹² Laruelle, 2008, 112 – 113 & Laruelle, 2019, 157.

¹⁹³ Laruelle, 2019, 157.

¹⁹⁴ Laruelle, 2019, 163.

tensa aikana Putin oli tasapainotellut liberaalien ja konservatiivisten neuvonantajien ja poliittisten ryhmien välillä tehden myönnytyksiä molemmille ideologisille tahoille, mutta kolmannen kauden alkua vastaan protestoineet, etupäässä liberaalin opposition johdolla järjestetyt massamielenosoitukset Moskovan Bolotnaja-aukiolla vuoden 2011 lopussa ajoivat Putinin hallinnon tukeutumaan keskeisesti konservatiivien ja erilaisten nationalististen toimijoiden tukeen.¹⁹⁵ Venäjän valtiollinen media valjastettiin nopeasti vastustamaan mellakoiden myötä yhä laajempaa näkyvyyttä saanutta liberaalia oppositiota, ja tämän johdosta konservatiiviset sekä nationalistiset ajattelijat saivat näkemyksensä esiin valtiollisen median tukemana. Dugin pääsi tämän poliittisen suunnanmuutoksen johdosta toistuvasti mukaan valtiollisten tv-kanavien ohjelmiin esittämään poliittisia näkemyksiään.¹⁹⁶ Hänen imperiumin rakentamista vaativien näkemystensä toivottiin nähdäkseni tarjoavan osaltaan suurelle yleisölle oikeutuksen sekä konservatiivista sisäpolitiikkaa ajavalle autoritaariselle keskusvallalle että naapurimaihin kohdistuneisiin vaikutusyrityksiin, jotka olivat Georgian sodan myötä muuttuneet yhä aggressiivisemmiksi.

Marraskuussa 2013 Ukrainan presidentti Viktor Janukovyč kieltäytyi allekirjoittamasta Euroopan unionin ja Ukrainan välille neuvoteltua vapaakauppa- ja assosiaatiosopimusta, minkä seurauksena maassa syntyi laaja protestiliike, joka kannatti Ukrainan lähentymistä Venäjän sijaan Euroopan unionin kanssa. Mielenosoitusten keskuspaikkana toimi Kiovan keskustassa sijaitseva Maidan-aukio¹⁹⁷, jonne syntyi protestoijien asuttama leiri. Kuu-kausia jatkunut poliittisesti kireä tilanne kärjistyi 18. helmikuuta 2014, jota seuranneina päivinä mielenosoittajat ja Ukrainan sisäministeriön erikoisjoukot ottivat verisesti yhteen.¹⁹⁸ Venäläismielinen presidentti Janukovyč joutui lähtemään tapahtumien seurauksena maanpakoon, jonka jälkeen Venäjän armeijan erikoisjoukot valloittivat Krimin niemimaan helmi- ja maaliskuun aikana. Ukrainan kriisi paheni vielä Krimin valloituksen jälkeen entisestään, kun Itä-Ukrainassa käynnistyi kevään aikana Venäjän tukemana edelleen käynnissä oleva aseellinen kapina Ukrainan uutta hallintoa vastaan Donetskin ja

¹⁹⁵ Glover, 2016, 312 – 314.

¹⁹⁶ Laruelle, 2019, 157.

¹⁹⁷ Ukr. Майдан Незалежності. Suom. Itsenäisyysaukio. Protestiliike tunnetaan yleisesti aukion mukaan Euromaidan-nimellä.

¹⁹⁸ Glover, 2016, 317 – 320. Yhteensä 53 mielenosoittajaa ja 18 poliisia kuoli 18.2. – 22.2.2014 välisenä aikana tapahtuneissa väkivaltaisuuksissa. Erityisen verinen päivä oli 20.2., jolloin sisäministeriön erikoisjoukkojen tarkka-ampujat avasivat tulen kohti Institutskaya-katua pitkin edenneitä mielenosoittajia.

Luhanskin maakunnissa, jonka päämääränä pidetään Ukrainan länsisuuntauksen estämistä ja maan pakottamista takaisin Venäjän yhteyteen epävakauttamistoimien avulla.¹⁹⁹

Ukrainan kriisin alkuvaiheista lähtien Dugin osoitti avoimesti tukea venäläismielisille separatisteille, joiden toiminta oli linjassa hänen geopolittisten näkemystensä kanssa. Dugin järjestikin kapinallisten tueksi rahankeräyksen, lupautui neuvomaan heitä ja kampanjoi Venäjän avoimen sotilaallisen intervention puolesta.²⁰⁰ Dugin sai erityistä huomiota todettuaan haastattelussa, että kaikki ukrainalaiset nationalistit tulisi yksinkertaisesti tappaa. Liian radikaalien näkemystensä takia, joihin kuului Venäjän johdon näkökulmasta ukrainalaisten tappamiseen kehottamisen lisäksi kritiikki Putinin tapaan hoitaa Ukrainan tilannetta, Dugin menetti kesällä 2014 sekä virkansa Moskovian valtionyliopistossa että pääsyn valtiolliseen mediaan.²⁰¹ Tämän jälkeen Dugin on pysynyt jälleen poliittisesti mitättömässä asemassa, vaikka hänellä on edelleen suhteita vaikutusvaltaisiin henkilöihin Venäjän armeijan ja ortodoksisen kirkon piireissä.

Dugin vaikuttaa olevan Venäjän valtionjohdolle henkilö, jonka näkemykset voidaan nostaa tarvittaessa esiin valtiojohtoiseen mediaan oikeuttamaan sisä- ja ulkopoliittisia voimatoimia, mutta joka voidaan yhtä lailla siirtää nopeasti syrjään. Duginilla ei olekaan kuin epäsuoria yhteyksiä Putinin hallintoon.²⁰² Tässä mielessä Duginin poliittinen ura on ollut samanlainen kuin Evolalla, jonka filosofia Mussolinin hallinto hyödynsi ainoastaan kokiessaan tarpeelliseksi vakuuttaa saksalaiset luotettavuudestaan. Dugin on itse mielestään aina tiedostanut rajalliset mahdollisuutensa vaikuttaa valtiotasolla, ja nähdäkseni juuri siitä syystä hän on keskittynyt lähinnä metapoliittiseen vaikuttamiseen painottaen etupäässä akateemista ja kulttuurista toimintaa.

Duginin perustamien eurasianistista filosofiaa ajavien järjestöjen suosio on myös pysynyt marginaalisena, eikä niillä vaikuta olevan näkyvää vaikutusta venäläisessä yhteiskunnas-

¹⁹⁹ Glover, 2016, 323 – 328.

²⁰⁰ Glover, 2016, 327.

²⁰¹ Laruelle, 2019, 157 – 158.

²⁰² Laruelle, 2019, 163 – 164.

sa. Viime vuosina Duginiin on kuitenkin kohdistunut yhä enemmän kiinnostusta varsinkin eurooppalaisen äärioikeiston parissa, ja hänen teoksiaan onkin käännetty useille eri kielille erityisesti äärioikeistoon yhteyksissä olevien kustantamojen toimesta, joten eurasianismi voi vielä tulevaisuudessa kasvattaa suosiotaan Venäjän ulkopuolella.²⁰³ Duginin metapoliittinen toiminta on joka tapauksessa nähdäkseni kokonaisuudessaan epäonnistunut keskeisissä tavoitteissaan, eikä hänellä liene vastaisuudessakaan mahdollisuutta tuoda eurasianismiaan merkittävässä määrin osaksi Venäjän valtion politiikkaa.

²⁰³ Laruelle, 2019, 165 – 167.

4. Johtopäätökset

Italialaisfilosofi Julius Evola oli alkanut kehittää 1920-luvulta lähtien filosofiaa, josta hän käytti nimitystä *traditionalismi*. Evolan filosofia on useista, keskenään hyvin erilaisista taustavaikutteista koostuva oppirakennelma. Sen pohjana on Evolan pitkälti uusplatonis-tisesta filosofiasta ja René Guénonin opeista yhdistellyistä vaikutteista kehittämä meta-fyysinen teoria, jonka mukaan materiaallinen maailma heijastelee todellisuuden perim-mäistä henkistä tasoa. Evola katsoo, että muutamat ihmiset ovat läheisemmässä yhtey-dessä todellisuuden metafyyssiseen ytimeen kuin suuri enemmistö ihmiskunnasta, ja tä-män seikan johdosta ihmiset asettuvat henkisessä mielessä eriarvoiseen asemaan suh-teessa toisiinsa, sillä vain pieni eliitti kykenee ymmärtämään todellisuuden perimmäisen rakenteen ja elämään Evolan asettamien askeettisten ihanteiden mukaan. Evolan käsi-tyksen mukaan yhteiskuntien tulisi muodostua hierarkkisesti transsendenssiin yhteyttä vaalivan, valtiota johtavan, eliitin ympärille, joiden tahtoa muut yhteiskuntaluokat to-teuttaisivat etupäässä toteuttamalla omia luontaisia taipumuksiaan ja keskittyen mate-riaalisten hyödykkeiden tuottamiseen.

Evola omaksui, René Guénonin välityksellä, hindulaiseen mytologiaan kuuluvaan käsityk-sen maailmanhistorian syklisestä liikkeestä, jossa eri aikakaudet seurasivat toisiaan kul-keutuen kohti syvenevää rappion aikaa. Evolalle rappiota edustivat hänen moderniin maailmaan liittämänsä ilmiöt, kuten demokratian, tasa-arvon ja materialismin yleistymi-sen, sillä nämä olivat ristiriidassa Evolan traditionalismiin kuuluvan, henkiseen hierarki-aan perustuvan, yhteiskuntajärjestelmän kanssa. Evola täydensi oppiaan yhteiskunnan rappiosta Oswald Spenglerin näkemyksellä länsimaisten yhteiskuntien taantumisesta, joka vahvisti Evolan uskomusta siitä, että länsimaat Italia mukaan lukien olivat saavutta-neet vaiheen, jossa ne olivat tuhoutumassa kiihtyvään tahtiin.

Evola halusi tehdä traditionalismistaan poliittisesti merkittävän aatteen, jonka mukaista yhteiskuntaa toteutettaisiin myös käytännön tasolla. Tästä syystä hän yritti vaikuttaa Mussolinin hallitsemaan Italiaan 1930-luvun alusta lähtien. Evolan opit eivät saaneet kui-

tenkaan laajaa huomiota Italiassa, ja Evola keskittyi 1930-luvun loppupuolella luennoimaan Saksassa, jossa hänen saavuttamansa vastaanotto oli aluksi innostuneempaa kuin kotimaassaan. Saksan kansallissosialistinen valtiojohto suhtautui Evolaan yhtä torjuvasti kuin Mussolinin hallinto, joten Evolan pyrkimyksen kuivuivat nopeasti kasaan. Evola sai lopulta toisen maailmansodan aikana pienen huomionosoituksen Mussolinilta, sillä tämä päätti hyödyntää Evolan henkistä rotuoppia käsittelevää teosta vakuuttaakseen saksalaiset siitä, että sodankäynnissä jatkuvaa tukea tarvitseva Italia oli ideologisesti luotettava liittolainen. Sodan loppupuolella Italiasta Wieniin paennut Evola halvaantui pommituksen seurauksena, eikä Italiaan palattuaan juuri poistunut kotikaupungistaan Roomasta jäljellä olevan elämänsä aikana.

Fasismi menetti poliittisena aatteena merkittävän osan vaikutusvallastaan ja kannatuksesta toisen maailmansodan jälkeen, kun sekä fasistinen Italia että kansallissosialistinen Saksa oli kukistettu. Fasistiset liikkeet eivät kuitenkaan hävinneet Euroopan poliittiselta kartalta, vaikka niiden kannatus laski oleellisesti verrattuna aikaisempiin vuosikymmeniin. Nuoremman polven uusfasistit alkoivat etsiä uutta ideologista suuntaa, joka tarjoaisi mahdollisuuden uudistaa fasismin aatteellista pohjaa sodassa koetun tappion jälkeen. Varsinkin Italiassa, joka oli sodan jälkeen poliittisesti hyvin jakautunut, syntyi jo 1940-luvun lopulla suhteellisen voimakas uusfasistinen liike. Italiassa monien nuorten uusfasistien uudeksi ideologiseksi esikuvaksi nopeasti noussut Evola löysi viimein opeistaan kiinnostuneen yleisön, joka oli valmis toteuttamaan hänen esittämiään radikaaleja ideoita.

Muuttunut yhteiskunnallinen tilanne edellytti muutoksia poliittisiin toimintatapoihin, joten Evola kehitti sodan jälkeen uusia konsepteja, jotka sopivat italialaisten uusfasistien parissa vallinneeseen sodassa koetun tappion määrittämään negatiiviseen diskurssiin. Evolan jakoi tämän pessimistisen ajatusmaailman, sillä hänen mielestään maailma oli jo niin syvällä rappeutumisen prosessissa, ettei yhteiskuntaa voinut enää uudistaa perinteisen, järjestäytyneen poliittisen toiminnan kautta. Evolan mukaan tärkeintä oli keskittyä saavuttamaan henkilökohtainen yhteys transsendenssiin. Tarjotakseen poliittiselle toiminnalle kuitenkin oikeutuksen Evola loi käsitteen *apoliteia*, joka tarkoitti maailmasta ja

yhteiskunnassa vallitsevasta arvomaailmasta etääntyvää sisäistä asennetta, mikä ei pois-sulkenut käytännöllistä toimintaa, vaan jopa kannusti siihen. Evolan käsityksen mukaan *apoliteian* periaatetta noudattava, politiikassa toimiva eliittijoukko voisi periaatteessa kiihdyttää historiallista sykliä kohti sen loppua, jolloin tradition mukainen yhteiskunta voisi tulla jälleen konkreettiseksi mahdollisuudeksi.

Osa italialaisista nuorista uusfasisteista pyrki Evolan opin mukaiseksi eliittijoukoksi, joka toimisi tarvittaessa kaikin keinoin yhteiskuntaa ja sen arvoja vastaan. Tämän seuraukse-na Italiassa koettiin 1960-luvun lopulta lähtien äärioikeistolaisen terrorin aalto, jonka ai-kana tehtiin lukuisia, useita kuolonuhreja vaatineita pommi-iskuja. Samaan aikaan Itali-assa myös ääriivasemmisto tavoitteli vallankumousta valtion edustajiin kohdistettujen väkivaltaisten iskujen avulla, mikä pahensi yhteiskunnallisesti epävakaata tilannetta enti-sestään. ”Lyijyn vuosina” tunnettu poliittisen väkivallan värittävä ajanjakso, joka jatkui pitkälle 1980-luvulle, on edelleen Italian lähihistorian pahimpia traumoja, jonka seurauk-sista käydään yhä jatkuvaa yhteiskunnallista keskustelua. Evolaa ei voida pitää oikeudel-lisesti vastuullisena uusfasistien terroriteoista, mutta hänen filosofiansa oli luomassa moraalista oikeutusta uusfasistien toimille, eikä Evola edes yrittänyt irtisanoutua inspi-roimastaan väkivallasta.

Evolan teoksille löytyi lukijakuntaa myös ulkomailta. Neuvostoliitossa pieni konservatii-visten toisinajattelijoiden piiri tutustui Evolan filosofiaan etsiessään keinoja vastustaa neuvostosysteemin harmaata arkea. Heidän pariinsa liittyi 1980-luvun alussa nuori Alek-sandr Dugin, joka innostui välittömästi Evolan traditionalismista. Dugin kehittäeli seuraa-vien vuosien aikana omaa traditionalistista filosofiaansa, johon hän otti vaikutteita Evo-lan lisäksi varsinkin Weimarin tasavallan konservatiivivallankumouksellisilta ja Euroopan uuden oikeiston johtavilta ajattelijoilta, kuten Alain de Benoistilta. Dugin käyttää filoso-fiastaan nimitystä *eurasianismi*, vaikka sillä ei ole juuri muuta tekemistä varhaisemman samaa nimeä kantaneen aatesuuntauksen kanssa kuin ajatus Venäjän uniikista euraasia-laisesta kulttuurisesta olemuksesta, joka eroaa sekä lännen että idän kulttuureista.

Evolan ja Guénonin tavoin Dugin katsoo demokratian, tasa-arvon ja materialismin edus-

tavan traditiolle vastaisia modernin maailmaan ilmiöitä, jotka uhkaavat aiheuttaa koko maailman tuhoutumisen. Modernin maailman arvojen tilalle tulisi hänen näkemyksensä mukaan palauttaa traditionalismiin nojaava, hierarkkinen, ortodoksiseen uskoon vannotta autoritaarinen ja sotilaallinen, pienen eliitin hallitsema yhteiskunta. Weimarin tasavallan konservatiivivallankumouksellisten kanssa jakamansa olettamuksen kautta Dugin pitää yhteiskunnan historiallista muutosta välttämättömänä, ja siitä syystä on tärkeää varmistaa, että juuri konservatiivit johtavat muutosta kohti haluttua traditionalistista suuntaa. Duginin eurasianismiin kuuluu oleellisesti myös käsitys sekä kulttuurillisesti että biologisesti määriteltyjen etnisyyksien muodostamien kansojen asemasta historian keskeisinä toimijoina. Alain de Benoistin tavoin Dugin hylkää äärioikeistolle usein tyypillisen lähtökohdan rodullisista tai kulttuurisista hierarkioista, korostaen sitä vastoin jokaisen kulttuurin ja etnisyyden oikeutta omaan ainutlaatuihin olemassaolonsa.

Venäläistä yhteiskuntaa määrittää edelleen voimakkaasti kokemus toisesta maailmansodasta, jonka aiheuttamat tuhot Neuvostoliitossa olivat valtavia. Tästä syystä Venäjällä vallitsee edelleen hyvin negatiivinen käsitys fasismista ulkomaisen miehittäjän tappavana ideologiana. Dugin on pyrkinyt useiden muiden venäläisten nationalistien tavoin välttämään joutumista määritellyksi fasistiksi. Duginin pyrkimystä helpottaa Evolan, de Benoistin ja konservatiivivallankumouksellisten suhteellinen tuntemattomuus venäläisen kansan parissa sekä heidän asemansa varsinaisen historiallisen fasismin pääsuuntauksen ulkopuolella, joka on mahdollistanut Duginille synkretistisen filosofian luomisen ilman fasismin stigmaa, vaikka hänet voidaan laskea Griffinin määritelmän kautta fasistisen maailmankuvan kannattajaksi.

Duginin poliittinen toiminta lähti käyntiin aikana, jolloin Neuvostoliitto oli jo hajoamaisillaan, mikä tarjosi tilaa uusille ideoille vanhan kommunistisen ideologian sijaan. Dugin omaksui Euroopan uudelta oikeistolta marxilaisfilosofi Antonio Gramscin ajatteluun perustuvan metapoliittisen toimintamallin, jonka mukaan yhteiskunnallinen muutos edellyttää vallitsevien kulttuuristen käsitysten ja arvojen muuttamista. Dugin onkin yrittänyt levittää eurasianismiaan useilla eri tavoilla vaihteleville kohderyhmille. Hän on toiminut erilaisten järjestöjen ja puolueiden kautta, mutta useimmat niistä, kuten kansallisbolse-

vistinen puolue ja Euraasialainen liike, ovat jääneet merkityksettömiksi Venäjän poliittisella kentällä, eikä Dugin ole onnistunut tuomaan kannattamaansa arvomaailmaa osaksi venäläistä yhteiskuntaa. Eurooppalaisen äärioikeiston keskuudessa on kuitenkin syntynyt viime vuosina kasvavaa kiinnostusta eurasianismia kohtaan, mikä voi tulevaisuudessa tarjota Duginille uusia mahdollisuuksia kotimaansa ulkopuolella.

Metapoliittinen toiminta on määrittänyt myös Duginin akateemista uraa, jonka aikana hän on ollut opetustehtävissä Venäjän armeijan yleisesikunta-akatemiassa ja Moskovan valtionyliopistossa, johon hän kehitti konservatiivista opetusohjelmaa tarkoituksenaan vaikuttaa opiskelijoiden kautta yhteiskunnalliseen keskusteluun. Yhteydet armeijan upseeristoon auttoivat Duginia puolestaan kehittämään eurasianismiin myös geopolitiittisen ulottuvuuden, jonka peruslähtökohta on käsitys moninapaisesta maailmanpoliittisesta systeemistä Yhdysvaltojen taloudellista ja kulttuurista dominanssia ylläpitävän yksinapaisen poliittisen järjestelmän sijaan. Duginin mukaan maailma jakautuu kulttuurien mukaan erilaisiin alueisiin, joiden kautta on mahdollista muodostaa suurempia imperiumeja, jotka pystyvät tasapainottamaan toistensa vaikutusvaltaa niin, että yhdenkään kulttuurin tai etnisyyden edustajat eivät voi saavuttaa maailmanpoliittisesti dominoivaa asemaa. Venäjän tulee Dugin käsityksen nojalla edesauttaa moninapaisen maailman rakentumista tekemällä itsestään entiset neuvostomaat yhteen liittävä alueellinen imperiumi, jonka ytimenä on jaettu venäläinen kulttuuri.

Duginin geopolitiittisten ideoiden vaikutusta Venäjän valtiolliseen politiikkaan on epäilemättä mahdotonta arvioida tarkasti. Tietyt asiat ovat mielestäni kuitenkin selkeästi todettavissa. Ensinnäkin Dugin onnistui tekemään geopolitiikasta Venäjällä akateemisesti hyväksytyn oppiaineen 1990-luvun jälkipuoliskolla, joka tarjosi samalla sotilaspiireille uuden vision Venäjälle luonnollisesta kuuluvasta asemasta suurvaltana. Vuosituhannen vaihteessa Duginin eurasianismia puolestaan hyödynnettiin toisen Tšetšenian sodan rauhanneuvotteluissa, joissa Duginin oppien avulla yritettiin vakuuttaa tšetšeenijohdolle, että kulttuurinen yhteys venäläisiin oikeuttaisi tšetšeenien palaamisen Venäjän federaation yhteyteen laajan autonomian omaavana alueena, jolta kuitenkin puuttui tšetšeenien alkuperäisenä tavoitteena ollut itsenäisyys. Samoihin aikoihin Putin myös viittasi Ka-

zakstaniin tekemänsä valtiovierailun yhteydessä Venäjän olevan euraasialainen valtio, joka osoitti, että käsitys Venäjän euraasialaisesta luonteesta oli vähintään retoriikan tasolla tavoittanut valtion ylimmän johdon. Putinin kolmannen hallintokauden alkamisen laukaisemien mielenosoitusten ja muutamaa vuotta myöhemmin käynnistyneen Ukrainan kriisin myötä Dugin nostettiin jälleen esille valtamediassa esittelemään geopolittisia lähtökohtiaan. Ukrainan kriisi osoitti toisaalta samalla myös Duginin eurasianismin periaatteiden omaavan vain välinearvon Kremlin silmissä hänen jouduttuaan jättämään virkansa Moskovan valtionyliopistossa.

Mielestäni Venäjän hallinnon toimien taustalta löytyy pohjimmiltaan halu käyttää Duginia oikeuttamaan Venäjän federaation ajoittain aggressiivista sisä- ja ulkopoliittikkaa, mikä muistuttaa Italian johdon suhtautumisesta Evolaan. Duginin käytännössä Neuvostoliiton kaltaisen imperiumin palauttamista, tosin hieman uusin liittolaissuhtein ja ilman kommunismia, ajava geopolittinen filosofia sopii tähän tarkoitukseen, sillä sen mukaan Venäjä toimii tosiasiallisesti länsimaiden itsekkäitä globaaleja valtapyrkimyksiä vastaan pyrkien samalla turvaamaan myös muiden kansojen ja kulttuurien oikeuden omaan olemassaolonsa. Sen sijaan ne Duginin ajattelun osat, jotka linkittyvät muuhun kuin geopolitiikkaan, eivät ole saaneet missään vaiheessa merkittävää roolia Venäjän johdon poliittisissa linjauksissa tai herättäneet kiinnostusta muiden kuin pieniä alakulttuureja edustavien ryhmien parissa. Dugin tulee mitä luultavimmin pysymään myös vastaisuudessa poissa Venäjän poliittisen elämän keskiöstä ja säilymään valtavirran ulkopuolisena ajattelijana, jonka esittämät opit pysyvät vain rajatun nationalistisen yleisön silmissä oleellisinä. Aina on kuitenkin olemassa mahdollisuus, että konservatiiviseen arvomaailmaan tukeutuva Putinin hallinto hyödyntää jälleen kerran Duginin eurasianismia saavuttaakseen tukea sisä- tai ulkopoliittisille toimilleen.

Duginin eurasianismi on mahdollista nähdä osana jatkumoa, jonka juuret ulottuvat aina 1920-luvun Italiaan asti, jolloin Evola julkaisi ensimmäiset teoksensa. Eurasianismissa yhdistyvät pohjimmiltaan tyypilliset fasistiset elementit palingeneettisestä ultranationalismista Evolan traditionalistiseen, mystiikasta vaikutteita saaneeseen oppirakennelmaan. Dugin on yrittänyt sovittaa näitä vaikutteita 2000-luvun teknologian ja kulttuurin

tuomiin muutokseen, mikä on synnyttänyt uudenlaisen, synkretistisen ideologian. Poliittisesta epäonnistumisestaan huolimatta Duginin nivoutuu eurasianisminsa kautta Evolan ohella osaksi fasismin valtavirtasuuntausten ulkopuolista mystiikasta ammentavaa suuntausta, jolla on ollut oma historiallinen merkityksensä.

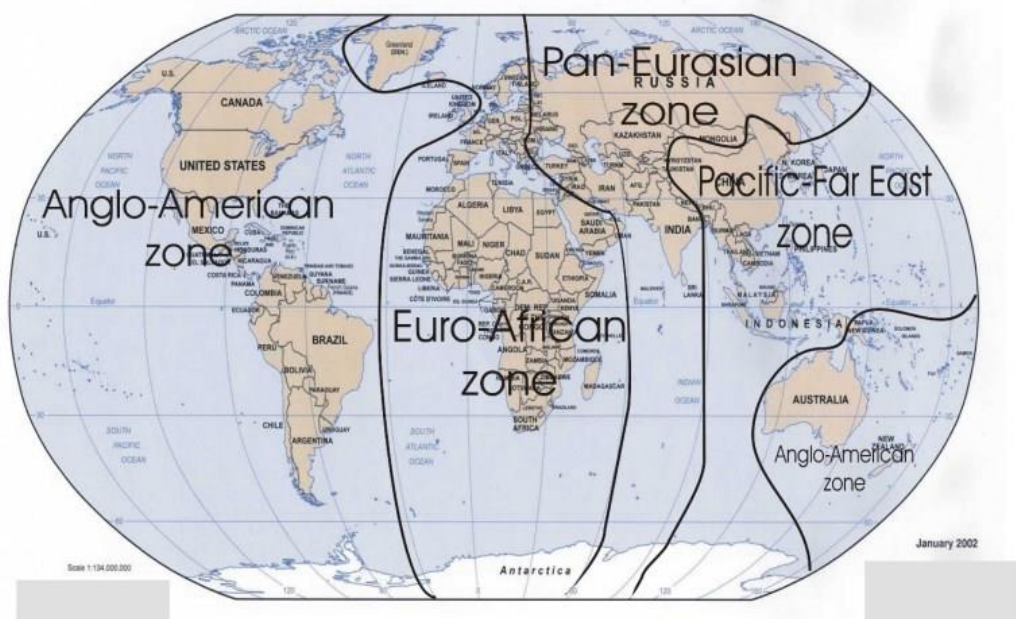
Kuvaliite

Kuva 1. Julius Evola 1940-luvun alussa.

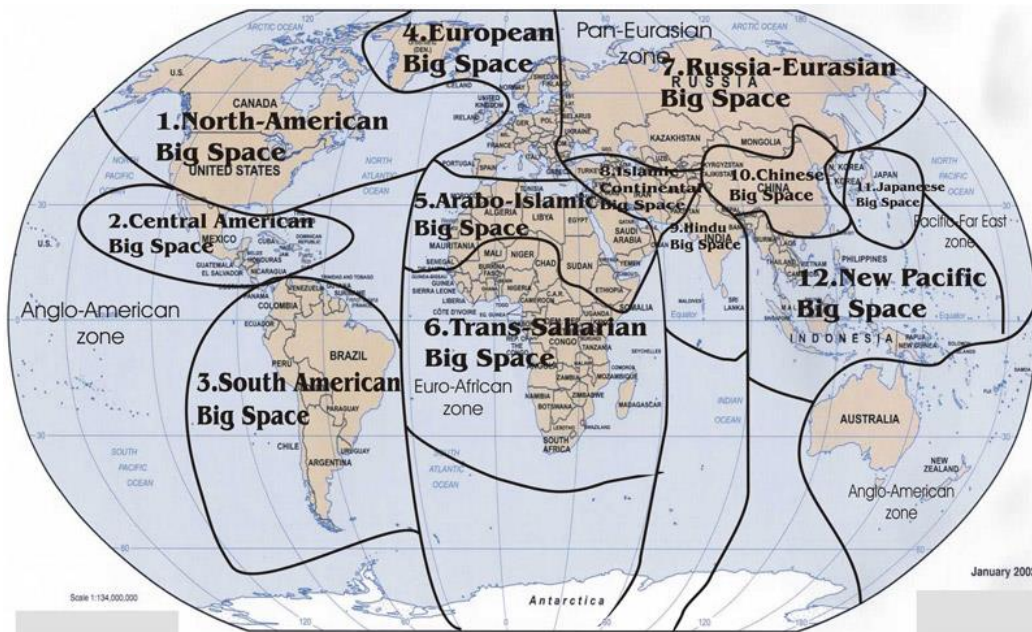

Kuva 2. Aleksandr Dugin vuonna 2014.

Map of multipolar world. Four zones - four poles

Kuva 3. Maailma jaettuna neljään maantieteelliseen vyöhykkeeseen.

Kuva 4. Maailma jaettuna kahteentoista kulttuuriseen suuralueeseen.

Lähdeluettelo

Lähdekirjallisuus:

de Benoist, Alain & Charles Champetier (2012): *Manifesto for a European Renaissance*, London: Arktos.

Dugin, Alexander (2012): *The Fourth Political Theory*. Transl. Mark Sleboda & Michael Miller. London: Arktos.

Dugin, Alexander (2014): *Eurasian Mission: An Introduction to Neo-Eurasianism*. London: Arktos.

Dugin, Alexander (2017): *The Rise of the Fourth Political Theory. The Fourth Political Theory vol. II*. Transl. Michael Miller, London: Arktos.

Dugin, Alexander (2019): *Political Platonism: The Philosophy of Politics*. London: Arktos.

Evola, Julius (1995): *Revolt Against the Modern World: Politics, Religion, and Social Order in the Kali Yuga*. Transl. Guido Stucco, Rochester: Inner Traditions.

Evola, Julius (2002): *Men Among the Ruins: Post-War Reflections of a Radical Traditionalist*. Transl. Guido Stucco, Rochester: Inner Traditions.

Evola, Julius (2003): *Ride the Tiger: A Survival Manual for the Aristocrats of the Soul*. Transl. Joscelyn Godwin & Constance Fontana, Rochester: Inner Traditions.

Gramsci, Antonio (1971/1992): *Selections from the Prison Notebooks*. Ed. & transl. Quintin Hoare & Geoffrey Nowell Smith, New York: International Publishers.

Guénon, René (2001): *The Crisis of the Modern World*. Transl. Marco Pallis, Arthur Osborne & Richard C. Nicholson, Hillsdale: Sophia Perennis.

Guénon, René (2009): *The Essential René Guénon: Metaphysics, Tradition and the Crisis of Modernity*. Ed. John Herlihy, Bloomington: World Wisdom.

Spengler, Oswald (1926/1996): *The Decline of the West: Vol. I Form and Actuality*. Transl. Charles F. Atkinson, New York: Alfred. A. Knopf.

Kuvat:

Kuva 1: <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/c/ce/Evola.jpg>

Kuva 2:

https://ichef.bbci.co.uk/news/800/media/images/76154000/jpg/_76154916_agd-armenia1.jpg

Kuva 3:

<https://i2.wp.com/www.geopolitika.hu/wp-content/uploads/2017/10/geogondk.jpg?resize=768%2C527>

Kuva 4:

https://www.geopolitica.ru/sites/default/files/styles/wide_16_9/public/multipolarworld.jpg?itok=T-FhNhFg

Tutkimuskirjallisuus:

Backman, Jussi: "A Russian Radical Conservative Challenge to the Liberal Global Order: Aleksandr Dugin", in Lehti, Marko, Henna-Riikka Pennanen & Jukka Jouhki (ed). *Contestations of Liberal Order: The West in Crisis?*, Cham: Palgrave Macmillan, 2020, 289 – 314.

Camus, Jean-Yves: "Alain de Benoist and the New Right", in Sedgwick, Mark (ed.) *Key Thinkers of the Radical Right: Behind the New Threat to Liberal Democracy*, Oxford: Oxford University Press, 2019, 73 – 90.

Davies, Peter (Ed.) (2002): *The Routledge Companion to Fascism and the Far-Right*, London: Routledge.

Drake, Richard (1989): *The Revolutionary Mystique and Terrorism in Contemporary Italy*, Bloomington, IN: Indiana University Press.

Ellman, Michael & S. Maksudov: "Soviet Deaths in the Great Patriotic War: A Note", *Europe-Asia Studies* (1994), Vol. 46, No. 4, 671 – 680.

- Furlong, Paul (2011a): *Social and Political Thought of Julius Evola*, London: Routledge.
- Furlong, Paul (2011b): "Riding the Tiger: Crisis and Political Strategy in the Thought of Julius Evola", *The Italianist* (2011), Vol. 31, 25 – 40.
- Gillespie, Michael Allen (2017): *Nietzsche's Final Teaching*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Glover, Charles (2016): *Black Wind, White Snow. The Rise of Russia's New Nationalism*. New Haven: Yale University Press.
- Goodrick-Clarke, Nicholas (1985): *The Occult Roots of Nazism: Secret Aryan Cults and Their Influence on Nazi Ideology*, New York: New York University Press.
- Goodrick-Clarke, Nicholas (2002): *Black Sun: Aryan Cults, Esoteric Nazism and the Politics of Identity*, New York: New York University Press.
- Gregor, A. James (2005): *Mussolini's Intellectuals*, Princeton: Princeton University Press.
- Griffin, Roger: "Between metapolitics and *apoliteia*: the Nouvelle Droite's strategy for conserving the fascist vision in the 'interregnum'", *Modern & Contemporary France* (2000), No. 8(1), 35 – 53.
- Griffin, Roger (1991): *The Nature of Fascism*, London: Pinter Publishers Ltd.
- Ingram, Alan: "Alexander Dugin: geopolitics and neo-fascism in post-Soviet Russia", *Political Geography* (2001), No. 20, 1029 – 1051.
- Laruelle, Marlene (2008): *Russian Eurasianism: An Ideology of Empire*, Washington, D. C.: Woodrow Wilson Center Press.
- Laruelle, Marlene: "The Yuzhinskii Circle – Rediscovering European Far Right Metaphysics in the Soviet Underground" in Laruelle, Marlene (ed.) *Entangled Far Rights: A Russian – European Intellectual Romance in the Twentieth Century*, Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 2018, 203 – 217.
- Rees, E. A.: "Stalin and Russian Nationalism", in Hosking, Geoffrey & Service, Robert (ed.) *Russian Nationalism – Past and Present*, London: Macmillan, 1998, 77 – 106.
- Remes, Pauliina (2008): *Neoplatonism*, New York: Routledge.

Sakharov, Andrei N.: "The Main Phases and Distinctive Features of Russian Nationalism", Transl. by John Andrews, in Hosking, Geoffrey & Service, Robert (ed.) *Russian Nationalism – Past and Present*, London: Macmillan, 1998, 7 – 18.

Sedgwick, Mark (2004): *Against the Modern World: Traditionalism and the Secret Intellectual History of the Twentieth Century*, Oxford: Oxford University Press.

Shekhovtsov, Anton: "Aleksandr Dugin's Neo-Eurasianism: The New Right à la Russe", *Religion Compass* (2009), No. 3/4, 697 – 716.

Shekhovtsov, Anton: "The Palingenetic Thrust of Russian Neo-Eurasianism: Ideas of Rebirth in Aleksandr Dugin's Worldview", *Totalitarian Movements and Political Religions* (2008), vol. 9, No. 4, 491 – 506.

Shekhovtsov, Anton & Andreas Umland: "Is Aleksandr Dugin a Traditionalist? "Neo-Eurasianism" and Perennial Philosophy", *The Russian Review* (2009), vol. 68, 662 – 678.

Simon, Roger (1991): *Gramsci's Political Thought: An Introduction*. London: Lawrence & Wishart.

Teitelbaum, Benjamin: "Daniel Friberg and Metapolitics in Action", in Sedgwick, Mark (ed.) *Key Thinkers of the Radical Right: Behind the New Threat to Liberal Democracy*, Oxford: Oxford University Press, 2019, 259 – 275.

Umland, Andreas: "Aleksandr Dugin's transformation from a lunatic fringe figure into a mainstream political publicist, 1980 – 1998: A case study in the rise of late and post-Soviet Russian fascism", *Journal of Eurasian Studies* (2010), No. 1, 144 – 152.

Umland, Andreas: "Concepts of Fascism in Contemporary Russia and the West", *Political Studies Review* (2005), vol. 3, 34 – 49.

Wolff, Elisabetta Cassina: "Apolitia and Tradition in Julius Evola as Reaction to Nihilism", *European Review* (2014), Vol. 22, No. 2, 258 – 273.

Wolff, Elisabetta Cassina: "Evola's Interpretation of Fascism and Moral Responsibility", *Patterns of Prejudice* (2016), Vol. 50, Nos. 4 – 5, 478 – 494.

Woods, Roger (1996): *The Conservative Revolution in the Weimar Republic*, London: Macmillan.

Zhurzhenko, Tatiana (2015): "Russia's never ending war against "fascism"",
https://shron1.chtyvo.org.ua/Zhurzhenko_Tetiana/Russias_never-end-ing_war_against_fascism_Memory_politics_in_the_RussianUkrainian_conflict_anhl.pdf
? Viitattu 8.10.2020.